

รายงานการศึกษา

ผลกระทบจากการดื่มสุราในเทศกาลสงกรานต์

เขตเทศบาลนครขอนแก่น 2561

พิมพ์ ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2561

นักวิจัย สุชาดา ภัยหลีกี้, บังอรศรี จินดาวงค์, นิพัฐพนธ์ สีอุปถัด
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
โดยแผนงานภาคีวิชาการสารเสพติด (ภวส.)

พิมพ์ที่ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาผลกระทบจากการดื่มสุราในเทศกาลสงกรานต์เขตเทศบาลนครขอนแก่น 2561 ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้านสุขภาพแบบเฉียบพลัน การเกิดเหตุลวนลาม การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย และอุบัติเหตุ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2561 และเปรียบเทียบผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ พื้นที่ถนนข้าวเหนียว ซึ่งเป็นพื้นที่ปลอดแอลกอฮอล์ และพื้นที่ปกติหรือพื้นที่ส่งเสริมการขายแอลกอฮอล์ของจังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว เช่น นักท่องเที่ยว ผู้ที่อาศัยอยู่ในใกล้เคียง ผู้ที่คนที่ได้รับผลกระทบ เช่น ถูกลวนลาม การทะเลาะวิวาท กลุ่มธุรกิจ ห้างร้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดงาน เช่น เจ้าของร้านค้า และลูกจ้างในบริเวณงาน ดำเนินการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพโดยเลือกพื้นที่ถนนข้าวเหนียว และพื้นที่ปกติในช่วงเทศกาลสงกรานต์ในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกตัวอย่างของแต่ละกลุ่มประชากรโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางด้านลักษณะประชากร เช่น เยาวชน ผู้ใหญ่ เพศ อาชีพ และระดับการศึกษา รูปแบบของการได้รับผลกระทบที่หลากหลาย และการสำรวจเชิงปริมาณเป็นการรวบรวมสถิติ และข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์

ผลกระทบด้านบวกที่คล้ายคลึงกัน คือ 1) ความสนุกสนานจากการเล่นน้ำและการจัดกิจกรรมต่างๆ 2) ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมสังสรรค์ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี 3) การจัดงานเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านลบที่สำคัญที่คล้ายคลึงกัน คือ 1) มลภาวะทางเสียงและสิ่งแวดล้อม 2) รถเยอะ/แออัด การจราจรติดขัด 3) การลวนลามหรือคุกคามทางเพศ 4) การแต่งกายไม่เหมาะสม

ผลกระทบทางลบที่แตกต่างชัดเจนในพื้นที่ทั่วไป 1) การกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนพรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) การทะเลาะวิวาททั้งที่เกิดจากการลวนลามและกรณีอื่นๆ 3) อุบัติเหตุทั่วไปและอุบัติเหตุจราจร

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดงานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวที่ประกาศให้เป็นปลอดแอลกอฮอล์ โดยภาพรวมมีผลกระทบด้านลบต่ำกว่าเขตพื้นที่ทั่วไป ถึงแม้จะพบมีการฝ่าฝืน พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ้าง ก็ถือว่าต่ำกว่าพื้นที่ทั่วไป และพื้นที่เอกชนที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายอย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ดื่ม

มาจากพื้นที่ทั่วไป หรือพื้นที่รอบนอก แต่นักท่องเที่ยวและประชาชนส่วนใหญ่ก็รับรู้ได้ถึง กติกาหมาขนเรื่องการห้ามจำหน่ายและห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมาตรการการ ดูแลด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน ทำให้อุ่นใจในความปลอดภัยของการเข้าร่วมกิจกรรม ในส่วนที่เป็นกิจกรรมขนบประเพณี การเล่นน้ำ และการเล่นคลื่นมนุษย์ ที่มีสถิติผู้เข้าร่วม กิจกรรมเล่นคลื่นมนุษย์มากที่สุดในโลก และเพิ่มขึ้นทุกปี

ข้อเสนอแนะ

พื้นที่เล่นสงกรานต์ปลอดแอลกอฮอล์ถนนข้าวเหนียว แม้ว่าจะประสบความสำเร็จ ในการเป็นพื้นที่เล่นน้ำสงกรานต์ที่ปลอดภัย ที่นักท่องเที่ยวอุ่นใจในการเล่นสงกรานต์และ เล่นคลื่นมนุษย์อย่างเรียบร้อย ปลอดภัยจากนักท่องเที่ยวที่อยู่ในอาคารมาได้สติ ปลอดภัย จากเหตุทะเลาะวิวาท และความรุนแรง แต่พื้นที่ถนนข้าวเหนียวดังกล่าว ยังนับว่า เป็นเสมือน ไข่แดงของจังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่เล็กๆ ที่มีการทุ่มกำลังทรัพยากรจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เล่นน้ำทั่วไปของเทศบาลนครขอนแก่น หรือพื้นที่รอบๆ ถนนข้าวเหนียว ซึ่งมีสถานบันเทิงจำนวนมาก ยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย หรือ ปลอ่ยให้มีการจำหน่ายแอลกอฮอล์อยู่ใกล้กับพื้นที่ถนนข้าวเหนียว ก็มีผลเสียต่อพื้นที่จัด งานบ้าง เนื่องจากจุดพื้นที่ทั่วไปหรือบริเวณรอบๆ เหล่านั้นเป็นจะเป็นจุดผลิตนักท่องเที่ยว ที่ดื่ม หรือเริ่มมีอาการเมาสุราให้เข้าไปในพื้นที่จัดงานโดยไม่มีการควบคุม หรือให้ออกไป ขับขี่รถยนต์ หรือออกไปเล่นน้ำในพื้นที่ทั่วไป โดยขาดสติ จึงอาจยังมีส่วนต่อผลกระทบ ทางลบได้ เช่น การเล่นน้ำที่ไม่เหมาะสม การทะเลาะวิวาทและความรุนแรง หรืออุบัติเหตุ จึงควรมีการเพิ่มขอบเขตพื้นที่โซนนิ่ง หรือพื้นที่ปลอดแอลกอฮอล์ให้กว้างขวางขึ้น หรือ การควบคุมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในพื้นที่รอบๆ เขตโซนนิ่ง เพื่อขยายการ ดำเนินงาน และแนวคิดการเล่นสงกรานต์ที่ปลอดภัยจากแอลกอฮอล์ก็สนุกได้ ให้กว้างขวาง มากยิ่งขึ้น

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	ที่มาและความสำคัญ	1
	วัตถุประสงค์	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์	5
2	ทบทวนวรรณกรรม	7
	ความเป็นมาและกิจกรรมประเพณีสงกรานต์	7
	กิจกรรมในประเพณีสงกรานต์ และประเพณีสงกรานต์ภาคอีสาน	9
	การจัดกิจกรรมสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น	10
	การจัดกิจกรรม “เทศกาลดอกคูณเสียงแคน และถนนข้าวเหนียว 2561”	12
3	ระเบียบวิธีวิจัย	15
	ลักษณะตัวอย่างหรือประชากรที่ทำการศึกษา	15
	วิธีดำเนินการวิจัย	16
	เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ	17
	การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	18
	การวิเคราะห์ข้อมูล	18
	ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	18
4	ผลการวิจัย	19
	ภารกิจและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	19
	การดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ถนนข้าวเหนียว	20
	การเล่นน้ำของประชาชน ในพื้นที่ทั่วไป	22
	การเล่นคลื่นมนุษย์	24
	บรรยากาศการเล่นน้ำ	26
	ผลกระทบของเทศกาลสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น “เทศกาลดอกคูณเสียงแคน และถนนข้าวเหนียว 2561”	28
	ผลกระทบด้านลบที่สำคัญที่คล้ายคลึงกัน	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลกระทบทางลบที่แตกต่างชัดเจน ในพื้นที่ทั่วไป	32
สถิติอุบัติเหตุช่วงเทศกาลสงกรานต์	34
ภาพรวมของเทศกาลสงกรานต์ในถนนข้าวเหนียว ที่แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป	35
5 สรุปรการวิจัยและอภิปราย	37
สรุปรผลการวิจัย	37
อภิปรายผล	40
บรรณานุกรม	43
ภาคผนวก	45
ภาคผนวก 1 เครื่องมือในการวิจัย	47
ภาคผนวก 2 สถิติการบาดเจ็บในช่วงเทศกาลสงกรานต์	61
ภาคผนวก 3 การรักษาความปลอดภัย	65
ภาคผนวก 4 รายงานการดำเนินงานป้องกันการบาดเจ็บทางถนน เทศกาลสงกรานต์	73

สารบัญญภาพ

ที่		หน้า
1	พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือสงกรานต์ปลอดภัยจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2561	12
2	กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ ขอนแก่น ประจำปี 2561	14
3	จุดคัดกรองนักท่องเที่ยวและประชาชนที่เข้าพื้นที่บริเวณถนนข้าวเหนียว	20
4	พื้นที่การรักษาความปลอดภัยและจุดบริการประชาชนของตำรวจ	21
5	ป้ายประชาสัมพันธ์ในบริเวณงานเทศกาลสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว 2561	21
6	การเดินเท้าตรวจตราร้านค้าและแผงลอยในบริเวณถนนข้าวเหนียว	22
7	บรรยากาศการเล่นน้ำและพื้นที่ทั่วไป	23
8	จุดคัดกรองและการเล่นน้ำในพื้นที่ถนนข้าวเหนียว	24
9	การเล่น Human Wave คลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ ปี 2561	25
10	ร้านค้าแผงลอยเฉพาะกิจที่จำหน่ายอุปกรณ์เล่นน้ำสงกรานต์ หรือ อาหาร เครื่องดื่ม	26
11	ร้านค้าในพื้นที่ทั่วไป หรือเขตรอยต่อมีป้ายโฆษณา และจำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	27
12	การแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวที่มาเล่นสงกรานต์	31
13	การจำหน่ายและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่รอบถนนข้าวเหนียว	32
14	การจำหน่ายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนข้าวเหนียว	36

บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญ

คำว่า สงกรานต์ มาจากภาษาสันสกฤตว่า “สํ-กรานต” ซึ่งแปลว่า ก้าวขึ้น ย่างขึ้น หรือย้ายขึ้น มีนัยความหมายว่า การเข้าสู่ศักราชราศีใหม่ หรือวันขึ้นปีใหม่ ตามสุริยคติ ซึ่งการกำหนดวันสงกรานต์จึงตกอยู่ในระหว่างวันที่ ๑๓, ๑๔ และ ๑๕ เมษายน ซึ่งทั้ง ๓ วันจะมีชื่อเรียกเฉพาะ ดังนี้

วันที่ ๑๓ เมษายน เรียกว่า มหาสงกรานต์ (วันผู้สูงอายุ)

วันที่ ๑๔ เมษายน เรียกว่า วันเนา (วันครอบครัว)

วันที่ ๑๕ เมษายน เรียกว่า วันเถลิงศกพิธิสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว หรือชุมชนบ้านใกล้เรือนเคียง ในความเชื่อดั้งเดิมใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ และเป็นองค์ประกอบหลักในพิธี ซึ่งเป็นช่วงฤดูร้อน โดยกิจกรรมหลักๆ ในช่วงสงกรานต์ ได้แก่ การทำความสะอาดบ้านเรือน เพื่อชำระล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากบ้าน การทำบุญตักบาตร และการสรงน้ำพระ เพื่อความเป็นสิริมงคล การรดน้ำดำหัวขอพรจากผู้ใหญ่ เพื่อให้เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่มีความสุข และการรดน้ำแก่กัน เพื่อความเย็นชุ่มฉ่ำ การละเล่นเพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ เป็นประเพณีที่ให้ความสำคัญต่อการแสดงความกตัญญู การทำบุญรำลึกถึงญาติที่ล่วงลับไป และแสดงคารวะต่อญาติผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิตอยู่

จากการเปลี่ยนแปลงในสังคมเมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานต่างถิ่น เมื่อถึงวันสงกรานต์ ประชาชนส่วนใหญ่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ รวมถึงไปหาพ่อแม่เพื่อกราบไหว้รดน้ำขอพร เพื่อเป็นสิริมงคลในการเริ่มต้นปีใหม่ ปัจจุบัน ประเพณีสงกรานต์ค่อนข้างเปลี่ยนไปจากเดิมไปพอสมควร กล่าวคือ ยังคงให้ความสำคัญกับการกลับบ้านมาทำบุญให้กับญาติที่ล่วงลับไปแล้วและการรดน้ำดำหัวขอพรจากผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่บางส่วนมีการคลาดเคลื่อนบิดเบือนไป เช่น การรดน้ำแก่กันเพื่อความเย็นชุ่มฉ่ำการแสดงความรักปรารถนาดีต่อกันก็คลาดเคลื่อนเปลี่ยนแปลงไปเป็นการการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมธุรกิจในการท่องเที่ยว ว่าเป็น ‘Water Festival’ ภาพของการใช้น้ำเป็นเพียงประเพณีการเล่นน้ำ เป็นการเที่ยวเล่นเพื่อความสนุกสนาน รวมถึงหลายๆ พื้นที่มีค่านิยมเรื่องการสังสรรค์ในหมู่ญาติมิตรด้วยการดื่มสุรา แล้วออกไปเล่นน้ำเพื่อความสนุกสนาน เทศกาลสงกรานต์ จึงเป็นการมุ่งเน้นสาดน้ำ ประแป้ง และมีความเชื่อว่า “สงกรานต์ถ้าไม่มีเหล้า ก็ไม่สนุก” ซึ่งเป็นสงกรานต์ที่ไม่ปลอดภัย มีความเสี่ยงต่อการถูกลวนลาม ฉวยโอกาสตะแค้นต้องตัว เพิ่ม

ความเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท และความรุนแรง รวมไปถึงการเกิดอุบัติเหตุมีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความเมา ดึกคะนอง จนขาดสติ นอกจากนั้น เทศกาลและประเพณีสงกรานต์ก็ยังมีเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจในเรื่องของรายได้และผลประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ การส่งเสริมการเป็นเทศกาลท่องเที่ยว การขยายความหมายของการเล่นสาดน้ำให้เป็นจุดขายของประเพณีสงกรานต์ การสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นเทศกาลแห่งน้ำที่หมายถึงความรื่นเริงสนุกสนาน การเล่นน้ำด้วยความคึกคะนอง และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของวัยรุ่น การมีค่านิยมว่าเล่นสงกรานต์ให้สนุกต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นำไปสู่การดื่มแอลกอฮอล์อย่างกว้างขวาง การเล่นน้ำอย่างขาดสติ การมีพฤติกรรมการเล่นสาดน้ำอย่างอีกทีก็ครึกโครม พฤติกรรมการเล่นน้ำที่รุนแรง เสี่ยงอันตราย เช่น การใช้น้ำสกปรก การใช้น้ำแข็งแช่น้ำแล้วนำมาสาด การใช้น้ำแข็งขว้างปา การใช้อุปกรณ์ฉีดน้ำที่มีแรงดันสูงจนก่อให้เกิดอันตราย การใช้แป้งใช้สีทาตามหน้าตาและเนื้อตัว ฯลฯ รวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการกระตุ้นการขายของภาคธุรกิจ ที่มีทั้งกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การขายเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่ประชาชนนิยมไปเล่นน้ำ การจัดคอนเสิร์ตและปาร์ตี้โฟมและจัดกิจกรรมจนถึงเวลากลางคืน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อความเปื่อยเบน อุบัติเหตุ ความรุนแรงต่างๆ การลวนลามทางเพศ หรือ การเมาแล้วทะเลาะวิวาท หรือเมาแล้วขับ ชัดก้นกับประเพณีวัฒนธรรมที่ติงามของไทย

ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ที่ปรึกษาคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กล่าวไว้ว่า “เทศกาลวันสงกรานต์ เป็นช่วงที่อันตรายที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเยาวชน ซึ่งเต็มไปด้วยความเสี่ยงและเกิดพฤติกรรมความรุนแรง จากการศึกษาของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ใน 5 โรงพยาบาล ปี 2553 พบว่า สัดส่วนของผู้บาดเจ็บอายุต่ำกว่า 20 ปี และมีการดื่มสุราก่อนเกิดเหตุในช่วงสงกรานต์สูงกว่าช่วงเวลาปกติ ถึง 2.25 เท่า คือ ช่วงเวลาสงกรานต์มีเยาวชนบาดเจ็บรุนแรงที่มีสุราเป็นปัจจัยเสี่ยง ร้อยละ 45 ในขณะที่เวลาปกติ ร้อยละ 20 ซึ่งจังหวัดขอนแก่น ได้ริเริ่มรณรงค์จัดกิจกรรมสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์ นอกจากนี้สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภาคิงดเหล้าทั่วประเทศ ได้มีการ “รณรงค์สงกรานต์ปลอดภัย” ขึ้น โดยกิจกรรมเน้นเพื่อควบคุมปัจจัยเสี่ยงในเทศกาลต่างๆ โดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ ได้รณรงค์เรื่อง ‘สงกรานต์ปลอดภัย พื้นที่เล่นน้ำปลอดภัย’ เพื่อลดอุบัติเหตุทางท้องถนนมาอย่างต่อเนื่อง และการขยายพื้นที่เล่นน้ำปลอดภัยมากขึ้นทุกๆ ปี พื้นที่เล่นน้ำปลอดภัย 86 พื้นที่ 66 จังหวัด 26 ถนนตระกูลข้าว” ในปี 2556 ภายใต้กิจกรรม วัฒนธรรมสร้างสุข สนุกสุขใจ ไร้แอลกอฮอล์ เพื่อสร้างรูปธรรมพื้นที่เล่นน้ำปลอดภัย โดยมีมาตรการป้องกันและโน้มน้าวให้สังคมตระหนัก

พร้อมกันมาควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์มากขึ้น และการขยายพื้นที่เล่นน้ำปลอดภัยมากขึ้นกว่า 100 พื้นที่ทั่วประเทศในปี 2560 ซึ่งรณรงค์มุ่งเน้นให้มีพื้นที่สงกรานต์ปลอดภัย ปลอดภัย โดยมีการจัดโซนเล่นน้ำปลอดภัยของแต่ละจังหวัด และเน้นย้ำการใช้ตัวอย่างประหยัด โดยยึดแนวทางในการเล่นน้ำสงกรานต์ให้มีความเป็นวิถีไทย เพื่อฟื้นฟูคุณค่าและมิติทางวัฒนธรรมประเพณีไทยด้วยการใช้ผ้าไทย ผ้าขึ้น ผ้าเมือง ผ้าขาม้า ฯลฯ และความปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์ ทั้งนี้ สสส. จึงได้ส่งเสริมการทำโซนนิ่งปลอดภัยเพื่อสร้างความปลอดภัยให้ประชาชน โดยการเล่นน้ำในพื้นที่โซนนิ่ง สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ได้นำเสนอหลัก 5 ข้อ เพื่อความสุขสนุกของผู้ร่วมงานสงกรานต์อย่างปลอดภัย สร้างสรรค์ ได้วัฒนธรรม คือ 1. ติดป้ายประกาศแสดงขอบเขตพื้นที่เล่นน้ำปลอดภัย (Zoning) ไร้แอลกอฮอล์ 2. มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราเฝ้าระวังดูแลก่อนเข้าบริเวณงาน 3. ไม่อนุญาต ให้มีการขายหรือตีมแอลกอฮอล์ในสถานที่นั้น พร้อมมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืน 4. หากมีการตีมหรือขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ เล่นน้ำเกินกว่าเหตุ มีการแสดงที่เกินเลยจะมีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลสั่งการโดยตรงแบบทันที และ 5. ความสนุกและสาระการทำบุญยังมีอยู่ครบ โดยไม่ต้องตีมเหล้าย้อมใจ

จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดหลักของภาคอีสาน ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณี คือ ประเพณีสงกรานต์ หรือว่าวันปีใหม่มไทยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเล่นสงกรานต์ที่ขอนแก่น โดยถนนข้าวเหนียว ได้ประกาศตัวเป็นถนนเล่นน้ำปลอดภัย แอลกอฮอล์แห่งแรกของเมืองไทย โดยมีความร่วมมือจากเครือข่ายพันธมิตรอย่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ใช้พื้นที่ถนนศรีจันทร์เริ่มต้นจากบริเวณประตูหน้าเมือง หรือที่หน้าสรรพสินค้าเซ็นทรัล (Central Plaza) ขอนแก่น เดินเท้าไปจนถึงถนนกลางเมือง โดยจะปิดการจราจร เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินเท้าเล่นน้ำ สองข้างทางจะมีการตั้งเวทีดนตรี และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ สงกรานต์ถนนข้าวเหนียวถือเป็นการสร้างกระแสการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมของสังคมไทย คือ ให้ประชาชนเล่นน้ำได้อย่างสนุกได้โดยไม่ใช้เครื่องตีมแอลกอฮอล์ในเทศกาลสงกรานต์ และเป็นต้นแบบสงกรานต์ปลอดภัยตระกูลข้าวแห่งแรกของประเทศไทย ที่ถูกนำไปกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะสงกรานต์ที่ปลอดภัย ทำให้พื้นที่จังหวัดต่างๆ นำรูปแบบการจัดงาน "สงกรานต์ปลอดภัยตระกูลข้าว" ไปใช้เป็นจำนวนมาก

การชูประเด็นเป็นการเล่นสงกรานต์โดยปราศจากเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ทำให้สงกรานต์ถนนข้าวเหนียวจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในเทศกาลสงกรานต์ เป็นพื้นที่เล่นสงกรานต์ที่รณรงค์งดเหล้า ลดอุบัติเหตุ ไม่ไปไม่เปลือยไม่ลวนลามทางเพศ ไม่ตีม ไม่ขายเหล้า เพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ไทย โดยมี กติกามหาชนที่สำคัญ คือ ไม่ตีม ไม่เมา ไม่ทะเลาะวิวาท เป็นสัญลักษณ์ของการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

การจัดกิจกรรมของถนนข้าวเหนียว ได้แก่ การจัดกิจกรรมเล่น คลื่นมนุษย์ (Human Wave) ขบวนแห่เกวียนบุพชาติ ขบวนแห่สงกรานต์ การแสดงและการประกวดด้านดนตรี ผลการดำเนินงานถนนข้าวเหนียวที่ผ่านมา สถิติการก่อเหตุทะเลาะวิวาทลดลงเรื่อยๆ ทำให้เป็นพื้นที่เล่นสงกรานต์ที่มีความปลอดภัยสูง จะเห็นนักท่องเที่ยวทั้งเด็กเล็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ทุกเพศทุกวัยมาเที่ยวกันเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี อย่างไรก็ตามยังพบว่า มีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่เข้าไปเล่นสงกรานต์โดยดื่มสุรจาก่อนที่ร่างกายจะเข้าไปเล่นสงกรานต์ในพื้นที่โซนนิ่ง ประกอบกับในปี 2560 มีปรากฏการณ์ใหม่ที่ธุรกิจเอกชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายผ่านรูปแบบการจัดเทศกาลสงกรานต์และคอนเสิร์ตในพื้นที่ของเอกชน ในรัศมีใกล้เคียงกับถนนข้าวเหนียว และพื้นที่อื่นๆ ทำให้ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีพื้นที่เล่นสงกรานต์ทั้งแบบเขตปลอดแอลกอฮอล์ และเขตพื้นที่ปกติที่มีการขายแอลกอฮอล์หรือการส่งเสริมการขายแอลกอฮอล์ควบคู่ไปกับกิจกรรมบันเทิงในเทศกาลสงกรานต์

การศึกษานี้สนใจที่จะศึกษาผลกระทบของการจัดกิจกรรมการเล่นสงกรานต์ ในด้านผลกระทบต่อสุขภาพแบบเฉียบพลัน การลวนลาม การทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย ตลอดจนอุบัติเหตุ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ปลอดแอลกอฮอล์กับพื้นที่ปกติหรือพื้นที่ที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของจังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในด้านสุขภาพแบบเฉียบพลัน การเกิดเหตุลวนลาม การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย และอุบัติเหตุ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2561ของจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงกิจกรรมเฉลิมฉลองเทศกาลสงกรานต์ระหว่างพื้นที่ถนนข้าวเหนียว ซึ่งเป็นพื้นที่ปลอดแอลกอฮอล์ โซนนิ่ง และพื้นที่ปกติหรือพื้นที่ส่งเสริมการขายแอลกอฮอล์ของจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่เล่นสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตเนื้อหาของการศึกษา

- บริบทของการจัดงานเทศกาลสงกรานต์ ในพื้นที่ถนนข้าวเหนียว และพื้นที่ปกติ หรือพื้นที่ส่งเสริมการขายฯ เช่น ขอบเขตพื้นที่จัดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ การจัดการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น จุดเติมน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร
- กิจกรรมที่มีและผู้เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาต่างๆ รวมถึงการจัดการรองรับ ความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในพื้นที่เล่นสงกรานต์ ทั้งที่ถนนข้าวเหนียว และพื้นที่ปกติหรือพื้นที่ส่งเสริมการขายฯ
- ผลและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในการเฉลิมฉลองเล่นใน เทศกาลสงกรานต์ เช่น อุบัติเหตุ การลวนลาม การทะเลาะวิวาทและความ รุนแรง ทั้งที่ถนนข้าวเหนียว และพื้นที่ปกติหรือพื้นที่ส่งเสริมการขายฯ

ขอบเขตการศึกษาด้านประชากร

- ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่
- กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น เทศบาลนครขอนแก่น วัฒนธรรมจังหวัด ตำรวจ อพปร. อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ ด้านต่างๆ ทั้งของ กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข
  - กลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว เช่น นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ หรือผู้ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้สถานที่ จัดงาน รวมถึงผู้ที่คนที่ได้รับผลกระทบ เช่น ถูกลวนลาม ผู้เกี่ยวข้องกับการ ทะเลาะวิวาท ผู้บาดเจ็บ หรือได้รับอุบัติเหตุ
  - กลุ่มธุรกิจห้างร้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดงาน เช่น สมาคมท่องเที่ยวโรงแรม หอการค้า เจ้าของร้านค้าและลูกจ้างในบริเวณงาน ฯลฯ ซึ่งอาจจะได้รับ ผลกระทบทั้งทางบวก และผลทางลบ เช่น ถูกคนเมาทำลายข้าวของ อาละวาด เป็นต้น

นิยามศัพท์

ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง เหตุการณ์ทั้งทางสุขภาพ และทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เล่นสงกรานต์และเกี่ยวเนื่องกับการเล่นสงกรานต์ ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ

โซนนิ่งปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง พื้นที่บริเวณที่เทศบาลนครขอนแก่น กำหนดให้ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เป็นเขตพื้นที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยไม่มีการ

จำหน่ายหรือดัดแปลงเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ เรียกว่า ถนนข้าวเหนียว ซึ่งครอบคลุมบริเวณถนนศรีจันทร์เริ่มต้นจากบริเวณประตูหน้าเมือง หรือที่หน้าสรรพสินค้าเซ็นทรัล (Central Plaza) ขอนแก่น เดินเข้าไปจนถึงสี่แยกตัดกับถนนกลางเมือง ระยะทาง ประมาณ 1 กิโลเมตร

โซน/พื้นที่ปกติ หมายถึง พื้นที่ บริเวณที่มีการจัดงาน จัดกิจกรรมบันเทิงในช่วงเทศกาลสงกรานต์โดยมีการจำหน่าย หรือดัดแปลงเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ได้ตามปกติหรือพื้นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายควบคู่ไปกับกิจกรรมเพื่อความบันเทิงสนุกสนานในเทศกาลสงกรานต์

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนนี้ ทำการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ความเป็นมาและกิจกรรมประเพณีสงกรานต์
2. กิจกรรมในประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมสงกรานต์ภาคอีสาน
3. กิจกรรมสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น
4. แนวคิดการจัดกิจกรรมสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น ปี 2561

ความเป็นมาและกิจกรรมประเพณีสงกรานต์

วันสงกรานต์ หรือ ประเพณีสงกรานต์ เป็นวันฉลองการขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งโดยทั่วไปจัดขึ้นระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ตรงกับเดือนห้าตามจันทรคติ ที่มาของประเพณีสงกรานต์นั้นอิงมาจากตำนานนางสงกรานต์ ที่เมื่อธรรมาบาลกุมารผู้มีสติปัญญาปราดเปรื่อง สามารถตอบคำถามท้าวกบิลพรหมที่มีเงื่อนไขไว้ว่า ถ้าธรรมาบาลกุมารตอบได้ก็จะตัดเศียรตนบูชา แต่ถ้าตอบไม่ได้จะตัดศีรษะธรรมาบาลกุมาร ซึ่งคำถามที่ท้าวกบิลพรหมถามธรรมาบาลกุมาร คือ "ตอนเช้าศรีอยู่ที่ไหน ตอนเที่ยงศรีอยู่ที่ไหน และตอนค่ำศรีอยู่ที่ไหน" ซึ่งเมื่อ ธรรมาบาลกุมารตอบคำถามว่า "ตอนเช้าศรีจะอยู่ที่หน้า คนจึงต้องล้างหน้าทุกๆ เช้า ตอนเที่ยงศรีจะอยู่ที่อก คนจึงเอาเครื่องหอมประพรมที่อก ส่วนตอนเย็นศรีจะอยู่ที่เท้า คนจึงต้องล้างเท้าก่อนเข้านอน" ได้ ทำให้ท้าวกบิลพรหมต้องตัดศีรษะตนเองตามที่ตกลงไว้ แต่ศีรษะของท้าวกบิลพรหมนั้นหากตัดแล้วนำไปตั้งไว้บนผืนดิน ผืนดินจะลุกเป็นไฟ ถ้าโยนขึ้นท้องฟ้า ฝนจะแล้ง ท้าวกบิลพรหมจึงให้ลูกสาวทั้งเจ็ดคนผลัดเปลี่ยนกันผลัดเวรกันนำพานมารองรับจัดชบวนแห่ศีรษะรอบเขาพระสุเมรุ 60 นาที จากนั้นนำไปประดิษฐานไว้ในถ้ำคันธขุติ ณ เขาไกรลาศ และเมื่อครบกำหนด 365 วัน ซึ่งโลกสมมุติว่าเป็นปีหนึ่งเวียนมาถึงวันมหาสงกรานต์ เทพธิดาทั้ง 7 ก็จะทรงพาหนะของตน ผลัดเวรกันมาเชิญพระเศียรของบิดาออกแห่ ทำเช่นนี้ทุกๆ ปี

สำหรับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประเทศไทยมีประเพณีสงกรานต์ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยในกฎหมายเศียรบาล ซึ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถโปรดฯ ให้ตราขึ้นกล่าวถึงการพระราชพิธีเผด็จศึกและพระราชพิธีลดแจตร พระราชพิธีเผด็จศึกเป็นพิธีการเกี่ยวกับการตัดจากปีเก่าขึ้นสู่อปีใหม่ ส่วนพระราชพิธีลดแจตรนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าทรงสันนิษฐานว่าหมายถึงพระราชพิธีรดน้ำเดือน ๕ แสดงว่าประเพณี

สงกรานต์มีมาตั้งแต่ต้นสมัยกรุงศรีอยุธยาแล้ว และด้วยในสมัยก่อนไทยใช้จุลศักราช การขึ้นปีใหม่มจึงถือเป็นการขึ้นจุลศักราชใหม่

เสถียร โกเศศ อธิบายเกี่ยวกับสงกรานต์ว่า “สงกรานต์” มาจากภาษาสันสกฤต ว่า ส-กรานต ซึ่งแปลว่า ก้าวขึ้น อย่างขึ้น หรือการเคลื่อนที่ย้ายที่ กล่าวคือ เวลาที่ดวงอาทิตย์ เคลื่อนจากราศีหนึ่งไปสู่อีกราศีหนึ่งทุกๆ เดือน เรียกว่า สงกรานต์เดือน โดยเมื่อย้ายจากราศีมีนสู่ราศีเมษ ซึ่งเป็นสงกรานต์ปี จะเรียกชื่อพิเศษว่า “มหาสงกรานต์” จึงเป็นวันขึ้นปีใหม่โดยวิธีนับทางสุริยคติ (วิธีนับวันและเดือนโดยถือกำหนดตำแหน่งดวงอาทิตย์เป็นหลัก) ตามการคำนวณโดยหลักเกณฑ์ในคัมภีร์สุริยยาตร์ วันแรกของเทศกาลซึ่งเป็นวันที่พระอาทิตย์ยกเข้าสู่ราศีเมษ (ย้ายจากราศีมีนไปราศีเมษ) เรียกว่า “วันมหาสงกรานต์” วันถัดมาเรียกว่า “วันเนา” เป็นวันที่ดวงอาทิตย์เข้าที่เข้าทาง คือ วันที่เชื่อมต่อระหว่างปีเก่ากับปีใหม่ และวันสุดท้ายซึ่งเป็นวันเปลี่ยนจุลศักราชและเริ่มใช้กาลโยคประจำปีใหม่ เรียกว่า “วันเถลิงศก” จากหลักการข้างต้นนี้ ทำให้ปัจจุบันเทศกาลสงกรานต์มักตรงกับวันที่ 14-16 เมษายน (ยกเว้นบางปี เช่น พ.ศ. 2551 และ พ.ศ. 2555 ที่สงกรานต์กลับมาตรงกับวันที่ 13-15 เมษายน) อย่างไรก็ตาม ปฏิทินไทยในขณะนี้กำหนดให้เทศกาลสงกรานต์ตรงกับวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี และเป็นวันหยุดราชการ

พิธีสงกรานต์ เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในสมาชิกในครอบครัว หรือชุมชนบ้านใกล้เรือนเคียง ในความเชื่อดั้งเดิมใช้สัญลักษณ์เป็นองค์ประกอบหลักในพิธี ได้แก่ การใช้น้ำเป็นตัวแทน แก้วความหมายของฤดูร้อนในช่วงเวลาที่พระอาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษ ใช้น้ำรดให้แก่กันเพื่อความชุ่มเย็น และเนื่องจากคนไทยให้ความสำคัญแก่บรรพบุรุษ ประเพณีสงกรานต์เป็นเวลาที่ลูกหลานแสดงความกตัญญูรำลึกทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติที่ล่วงลับไป และแสดงคารวะต่อญาติผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิตอยู่ มีการขอพรจากผู้ใหญ่ รวมถึงมีการบำเพ็ญกุศลทางศาสนา เพื่อให้ใจผ่องแผ้วก่อนการขึ้นปีใหม่ มีการสงฆ์น้ำพระที่นำสิริมงคล ให้เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่มีความสุข ในขณะที่เดียวกันก็เป็นประเพณีที่ผู้คนมีโอกาสสนุกสนาน มีการเล่นสาดน้ำ และการละเล่นเพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ ประเพณีสงกรานต์ดั้งเดิมที่ถือปฏิบัติและสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นประเพณีที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อผู้ปฏิบัติ ชุมชนและสังคม กล่าวคือ เป็นวันแห่งความรักความผูกพันในครอบครัวอย่างแท้จริง การที่พ่อแม่เตรียมเสื้อผ้าใหม่พร้อมเครื่องประดับให้ลูกหลานไปทำบุญ ลูกหลานเตรียมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้ผู้ใหญ่ได้สวมใส่หลังการรดน้ำขอพร เป็นวันแห่งการแสดงความรักความกตัญญู โดยการปรนนิบัติต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณที่มีชีวิตอยู่ และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นประเพณีที่ให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ในสังคม เป็นวันที่ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน เช่น การได้พบปะสังสรรค์ร่วมกัน ทำบุญ และการละเล่นสนุกสนานรื่นเริงในยามบ่ายหลังจากการทำบุญ โดยการเล่นรดน้ำใน

หมู่เพื่อนฝูงและคนรู้จักและการละเล่นตามประเพณีท้องถิ่นอย่างงดงาม อ่อนโยน เอื้ออาทร และเต็มไปด้วยบรรยากาศของความกตัญญู ความเคารพซึ่งกันและกัน

กิจกรรมในประเพณีสงกรานต์ และประเพณีสงกรานต์ ภาคอีสาน

ในวันที่ 13 เมษายน จะเรียกว่าวันมหาสงกรานต์ เป็นวันสิ้นปีเก่าเตรียมเข้าสู่วันขึ้นปีใหม่ ผู้คนก็จะปิดกวาด ทำความสะอาดบ้าน เพื่อชำระล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากบ้าน เป็นการต้อนรับปีใหม่ บางบ้านก็จะยิงปืน จุดประทัด หรือทำอะไรก็ได้ให้เกิดเสียงดัง เพื่อขับไล่สิ่งไม่ดีต่างๆ ออกไป

วันที่ 14 เมษายน วันเนาหรือวันเนา ตามวัดวาอารามต่างๆ จะมีการเตรียมงานทำบุญสงกรานต์ ตอนบ่ายๆ จะมีการขนทรายเข้าวัดเตรียมก่อเจดีย์ทราย ในวันที่คนโบราณมีความเชื่อว่า ห้ามพูดจาไม่ดีต่อกัน ห้ามทะเลาะเบาะแว้ง เพราะจะทำให้โชคไม่ดี ไปตลอดปี

วันที่ 15 เมษายน วันเถลิงศกหรือวันพญาวัน เป็นวันที่ผู้คนพากันเข้าวัด ทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว สรงน้ำพระพุทธรูป การสรงน้ำพระสงฆ์ ซึ่งโดยมากจะมีเทศน์อำนวยการปีใหม่ให้แก่ผู้ที่เป็นสรงน้ำ นอกจากนี้ยังมีการ รดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ หรือผู้ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ เพื่อขอศีลขอพรตามประเพณีการรดน้ำผู้ใหญ่อาจจะรดน้ำทั้งตัว หรือรดเฉพาะที่ฝ่ามือ และนิยมมีผ้าถุงห่มไปมอบให้ด้วย เพื่อจะได้ผลัดเปลี่ยนหลังจากเสร็จสิ้นพิธีแล้ว มีการก่อเจดีย์ทราย การละเล่นสาดน้ำของหนุ่มสาว ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญที่หนุ่มสาวจะได้พบปะกันพูดคุยกัน เกี่ยวพาราสักกันได้ด้วยการละเล่นสาดน้ำ การเล่นรดน้ำ หลังจากเสร็จพิธีการต่างๆ แล้ว เป็นการเล่นรดน้ำ เพื่อเชื่อมความ สัมพันธระหว่างญาติมิตร โดยการใช้น้ำสะอาดผสมน้ำอบหรือน้ำหอม หรือจะใช้น้ำอบก็ได้ รดกันเบาๆ ด้วยความสุภาพ และมีการเล่นรื่นเริงต่างๆ ตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น เช่น การละเล่นพื้นบ้าน เข้าทรงแม่ศรี สะบ้า ลูกช่วง แข่งขันเรือกระทะ เรือชกกระทะ มวยตบจาก ปลูกดอก แข่งขันตะกร้อลอดบ่วง การแสดงดนตรี

คนอีสานจะเรียกประเพณีสงกรานต์ว่า “บุญเดือนห้า” หรือ “ตรุษสงกรานต์” ประเพณีสงกรานต์ในท้องถิ่นภาคอีสาน นิยมจัดกันอย่างเรียบง่าย มีทั้งพิธีทางศาสนาและงานรื่นเริง โดยผู้คนจะเตรียมของกินของใช้สำหรับช่วงสงกรานต์ เพราะถือว่าเป็นช่วงห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามทำงาน ผู้คนจะทำความสะอาดบ้านเรือน ของใช้ต่างๆ ที่จะใช้ตามธรรมเนียมดั้งเดิม พ่อแม่จะเตรียมเสื้อผ้าใหม่พร้อมเครื่องประดับให้ลูกหลานไปทำบุญ มีการแบ่งสงกรานต์ไว้สามวัน คือ “วันสังขารล่อง” มีการยกพระพุทธรูปมาเพื่อเตรียมสรงน้ำ วันถัดมาคือ “วันเนา” ซึ่งเป็นวันที่อยู่ระหว่างปีเก่าและปีใหม่ สุดท้าย คือ “วันสังขารขึ้น” ถีถกษ์ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เป็นวันเริ่มต้นทำบุญ มีการทำบุญตักบาตร และ “การทำบุญ

เดือนห้า” จะเริ่มเวลาบ่าย 3 โมง โดยพระสงฆ์จะตีกลองโหมเปิดศักราช เพื่อเป็นสัญญาณบอก จากนั้นพระสงฆ์และชาวบ้านก็จะมาร่วมกันจัดน้ำอบ น้ำหอม รูป เทียน ดอกไม้ มาพร้อมกันแล้วบูชาอธิษฐานขอให้มีความเป็นอยู่ร่มเย็นเป็นสุข จะปรารถนาสิ่งใดขอให้สมหวัง เช่น ขอน้ำขอฝน ขอให้ตกต้องตามฤดูกาล และให้ข้าว น้ำ ปลา อุดมสมบูรณ์ แล้วก็สร่งน้ำอบน้ำหอมให้แก่พระพุทธรูปจากนั้นก็สร่งน้ำให้แก่พระสงฆ์ ซึ่งเป็นเคารพสักการะของชาวบ้าน พระสงฆ์ก็ให้ศีลให้พร ให้ชาวบ้านมีความสุข ความเจริญ และเป็นการทำอายุ และหลังจากนั้นนำน้ำอบ น้ำหอม สร่งน้ำให้ ญาติผู้ใหญ่ หรือครูบาอาจารย์ผู้สูงอายุที่เป็นที่เคารพ เป็นการสักการะนับถือถึงบุญคุณของท่านเหล่านั้น ทั้งนี้ ลูกหลานก็จะเตรียมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้ผู้ใหญ่ได้สวมใส่หลังการรดน้ำขอพร ต่อมาก็จะเล่นสาดน้ำกันเป็นที่สนุกสนาน มีการก่อพระทรายที่ลานวัด ประดับประดาพระเจดีย์ทราย ปลอยสัตว์เพื่อเป็นบุญกุศล ซึ่งแนวคิดของการทำบุญสร้างกุศลนี้ เมื่อต่อมาสังคมมีการเคลื่อนย้ายแรงงาน และคนอีสานจำนวนมากได้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานต่างถิ่น ส่วนใหญ่เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์จะเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดตามชนบประเพณี ในโอกาสนี้ คนอีสานจำนวนมากที่เดินทางกลับมาก็มักจะร่วมใจกันระดมทุนเพื่อทำบุญทอดผ้าป่าสามัคคีของชาวบ้านและลูกหลานที่ไปทำงานต่างถิ่น เพื่อรวบรวมทุนทรัพย์สมทบการก่อสร้างหรือทำนุบำรุงวัดประจำหมู่บ้าน/ชุมชน ทำให้เกิดความสุขใจที่ได้การสร้างกุศลก่อนเริ่มต้นปีใหม่ไปด้วยกัน

การจัดกิจกรรมสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น

งานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว เทศบาลนครขอนแก่น เริ่มขึ้นเมื่อปี 2545 ใช้พื้นที่ความยาวถนนประมาณ 1 กิโลเมตร ในย่านธุรกิจสำคัญใจกลางเมืองขอนแก่นเป็นพื้นที่จัดงานกิจกรรมแบบถนนคนเดิน คือ มีการปิดการจราจรในถนนศรีจันทร์ช่วงตัดกับสี่แยกถนนหน้าเมือง จนถึงบริเวณศาลหลักเมือง โดยช่วงแรกเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงประเพณีสงกรานต์ เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและประชาชนอีสานที่เดินทางกลับมาภูมิลำเนาในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ให้ได้เข้ามาเล่นสงกรานต์ในพื้นที่ถนนคนเดิน ซึ่งการจัดงานในระยะแรกของงานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวก็ไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ กล่าวคือ มี เป็นพื้นที่เดินเท้าเล่นน้ำตามปกติ มีการแสดงและการจำหน่ายสินค้า และอาหารพื้นเมือง ซึ่งมีธุรกิจแอลกอฮอล์เข้ามาเป็นสปอนเซอร์การจัดกิจกรรม มีการตั้งบูธขายเหล้าเปียร์ตลอดความยาว 1 กิโลเมตร ของถนนข้าวเหนียว บรรยากาศจึงพบมีนักท่องเที่ยวที่มามีเล่นน้ำจำนวนมากที่อยู่ในสภาพมึนเมา พบมีเหตุการณ์การเล่นน้ำที่ไม่เหมาะสม มีการทะเลาะวิวาทและตีกันเป็นประจำ เรียกได้ว่า มีการทะเลาะวิวาท และชกต่อยกันแทบทุกชั่วโมง ภาพลักษณ์ปีแรกๆ ของถนนข้าวเหนียวจึงเป็นถนนพ่อแม่

ผู้ปกครองเห็นว่าไม่ปลอดภัย และห้ามลูกหลานมาเล่นสงกรานต์ในพื้นที่ถนนข้าวเหนียว ซึ่งต่อมา ผู้บริหารของเทศบาลนครขอนแก่นร่วมกับทางจังหวัดขอนแก่นมีความเห็นว่าการตั้งเป้าหมายเพื่อให้สงกรานต์ของจังหวัดขอนแก่นมีชื่อเสียงและเป็นที่น่าสนใจในระดับชาติ แต่การจัดกิจกรรมในลักษณะที่ยอมให้มีธุรกิจแอลกอฮอล์เป็นสปอนเซอร์ ยอมให้ผู้ที่เข้ามาเล่นน้ำดื่มแอลกอฮอล์กันอย่างกว้างขวาง และปล่อยให้คนมีคณาจำนวนมากมายอยู่ในพื้นที่บริเวณในงาน การที่ประชาชนจำนวนมากรับรู้ว่าเป็นที่จัดงานไม่มีความปลอดภัย เช่น มีการทะเลาะวิวาท ชกต่อย หรือตีกันในบริเวณงานบ่อยๆ ก็เป็นการยากจะทำให้สงกรานต์ถนนข้าวเหนียวเป็นที่น่าสนใจ จึงตัดสินใจร่วมกันว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยในปี 2547 การจัดสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวจังหวัดขอนแก่น ได้ประกาศตัวเป็นถนนสงกรานต์ที่ปลอดแอลกอฮอล์แห่งแรกของเมืองไทยโดยมีโลแกนว่า “สงกรานต์ถนนข้าวเหนียว สนุกปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์” โดยมีเครือข่ายพันธมิตร ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดขอนแก่น มาร่วมกันวางแผน และแนวทางการดำเนินการที่หลากหลาย ทั้งมาตรการการขอความร่วมมือ และมาตรการการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ซึ่งพบว่า การดำเนินงานในปีแรกมีความยากพอสมควร เนื่องจากมีแรงเสียดทานทั้งจากร้านค้า ภาคธุรกิจและนักท่องเที่ยว ต้องใช้กำลังตำรวจและทหารช่วยคุมเข้ม แต่พบว่า การดำเนินการดังกล่าวได้รับเสียงตอบรับที่ดีจากภาคประชาชน ถนนข้าวเหนียว จึงถือได้ว่าเป็นการขับเคลื่อนงานสงกรานต์ที่เป็นต้นแบบการจัดงานสงกรานต์ปลอดเหล้าแห่งแรกของประเทศไทยเป็นต้นแบบของสงกรานต์ปลอดแอลกอฮอล์ที่เรียกว่า “สงกรานต์ตระกูลข้าว” ที่เป็นพื้นที่เล่นน้ำ ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์ ต่อมาก็มีแนวคิดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ คือ คลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ (Human Wave No Alcohol) เป็นนวัตกรรมรณรงค์งดเหล้าของเครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดขอนแก่น ที่เริ่มครั้งแรกในงานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวใน ปี 2552 ที่มีคนหลายหมื่นคนมารวมตัวกัน เพื่อ "เล่นเวฟ" ต่อๆ กันต่อเนื่องตลอดถนนทั้งสาย ต่อมาในปี 2553 ได้ถูกบันทึกเป็นสถิติประเทศไทยจากสถาบันริบลิส์ (เชื่อหรือไม่) ว่าเป็นคลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ที่มีผู้ร่วมกิจกรรมมากที่สุดในประเทศไทย และในปีต่อมา 2554 ได้ถูกบันทึกเป็นสถิติโลก (Guinness World Records) ว่าเป็นคลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ ที่มีผู้ร่วมกิจกรรมมากที่สุดในโลก จำนวนกว่าห้าหมื่นคน จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการเก็บสถิติจำนวนประชาชนที่ร่วมกิจกรรมคลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ ในวันที่ 15 เมษายน ของทุกปี จากการประเมินผลการจัดงานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนและนักท่องเที่ยวต้องการให้มีกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมแบบไทยๆ มากขึ้น โดยมีกติกามหาชน คือ ไม่ดื่ม ไม่เมา ไม่ทะเลาะวิวาท และเป็นพื้นที่สำหรับการเล่นน้ำที่ปลอดภัยและการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ของเด็กเยาวชน

อาทิ การเล่นดนตรี การรณรงค์งดเหล้า เป็นสัญลักษณ์ของการท่องเที่ยวระดับจังหวัด ที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว และมีนักท่องเที่ยวมาร่วมกิจกรรมมากขึ้นทุกปี

การจัดกิจกรรม “เทศกาลดอกคูณเสียงแคน และถนนข้าวเหนียว 2561”

การขับเคลื่อนเพื่อจัดกิจกรรมสงกรานต์ปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์ภายใต้แนวคิด “สนุก ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์” และคำขวัญ “สาตคักคัก สาตให้มันวน” และมาตรการที่เกี่ยวข้อง ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น (นายสมศักดิ์ จังตระกุล) ได้ประกาศเป็นนโยบายสาธารณะให้นำรูปแบบการจัดพื้นที่เล่นน้ำปลอดภัยของถนนข้าวเหนียว ไปจัดในพื้นที่ทุกอำเภอ จำนวน 26 อำเภอ เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดพื้นที่เล่นน้ำสนุกปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์ และลดอุบัติเหตุในช่วงสงกรานต์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญในภาคอีสาน และระดับประเทศ โดยในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2561 ได้จัดให้มีพิธีลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น การประกาศนโยบายสงกรานต์สนุก ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์ทุกพื้นที่ หน่วยงานราชการทุกแห่งพร้อมทั้งเครือข่ายภาคประชาสังคม สื่อมวลชน เครือข่ายองค์กรงดเหล้า จังหวัดขอนแก่น และเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพภาคประชาชน ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมรณรงค์สงกรานต์ปลอดภัยที่ถนนข้าวเหนียว เป็นการจัดงานสงกรานต์ปลอดเหล้า งดรับการสนับสนุนจากรูทกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และภาคธุรกิจเอกชนรวมถึงร้านค้าบริเวณงานงดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงที่มีการจัดงาน เพื่อให้สงกรานต์ถนนข้าวเหนียวเป็นเทศกาลละเล่นน้ำที่สนุกปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์

ภาพที่ 1 พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือสงกรานต์ปลอดภัยจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2561

การจัดกิจกรรมงานเทศกาลสงกรานต์ 2561 บริเวณริมบึงแก่นนคร

เทศบาลนครขอนแก่นได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมความบันเทิงที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมประเพณีอีสาน กิจกรรมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยระหว่างวันที่ 9 - 12 เมษายน มีการประกวดร้องเพลง “สุดยอดหมอลำแดนดอกคูณ” และมีการแสดงหมอลำของคณะประถมนบันเทิงศิลป์ รุ่งทิวา อำนวยศิลป์ และน้องใหม่เมืองชุมแพ ซึ่งเป็นคณะหมอลำที่มีชื่อเสียงของจังหวัดขอนแก่น การจำหน่ายสินค้า OTOP การแสดงวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ-หนังจอยักษ์ และในวันที่ 13 เมษายน 2561 มีกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองศกใหม่ มีพิธีทำบุญตักบาตร-สร่งน้ำพระพุทธรูป สร่งน้ำพระธาตุนครเดิม อัญเชิญพระพุทธพระลับ และการรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ เพื่อความเป็นสิริมงคล

การจัดกิจกรรมงานเทศกาลสงกรานต์ 2561 บริเวณถนนข้าวเหนียว

พื้นที่บริเวณถนนข้าวเหนียว ที่ประกาศเป็นเขตพื้นที่โซนสำหรับเล่นสงกรานต์ และเป็นงานสงกรานต์ปลอดแอลกอฮอล์ การจัดกิจกรรมระหว่างวันที่ 12 - 15 เมษายน 2561 ได้ให้ความสำคัญกับการแสดงออกถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ร่วมสมัย แต่ยังคงความเป็นอีสาน ได้แก่ พิธีอัญเชิญและขบวนแห่พระพุทธพระลับ-พระพุทธอภัยมงคลสมังคี (พระพุทธรูปคู่บ้านคู่มือเมืองขอนแก่น) และพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์จากวัดต่างๆ ในเขตเมืองขอนแก่นให้ประชาชนได้ร่วมสร่งน้ำพระพุทธรูป การสร้างสามัคคีกับวัฒนธรรมท้องถิ่นรำวงย้อนยุคของประชาชนในชุมชนต่างๆ กิจกรรมวันข้าวเหนียวครอบครัวเดียวกัน โดยมีกิจกรรมเวทีกลางอยู่บริเวณใกล้วงเวียนศาลเจ้าพ่อหลักเมือง โดยแต่ละวันจะมีศิลปินที่มีชื่อเสียงมาสร้างความบันเทิงให้กับนักท่องเที่ยว และจุดเด่นของงาน คือ ในช่วงเวลา 19.00 น. ของวันที่ 13 - 15 เมษายน จะมีการเล่น Human Wave คลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ ตอน “คลื่นมนุษย์ย้อนยุคสุดประตูเมือง ณ ขอนแก่น” โดยขอความร่วมมือให้ผู้เข้าร่วมงานแต่งชุดไทยย้อนยุค ซึ่งรายละเอียดกำหนดการในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย

วันที่ 12 เมษายน รดน้ำขอพรผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น

วันที่ 12 - 15 รำวงย้อนยุค

วันที่ 13 ขบวนแห่งสงกรานต์และพระพุทธพระลับ

วันที่ 13 - 15 กิจกรรม ณ เกาะวัฒนธรรม

วันที่ 14 เมษายน วันข้าวเหนียวครอบครัวเดียวกัน

วันที่ 13 - 15 คลื่นมนุษย์ย้อนยุคสุดประตูเมือง ณ ขอนแก่น และฟรีคอนเสิร์ต

วันที่ 13 เมษายน ศิลปินแคนดี้ รากแก่น ลำไย ไททองคำ และพล ตรีเปิ้ลพี

วันที่ 14 เมษายน วงมหาหิงค์

วันที่ 15 เมษายน ว่าน ธนภุต โตโน่ แอนเดอะดัสต์ และเนม ปีโป้แบน

งานประเพณีสุดยอดสงกรานต์อีสาน
เทศกาลดอกคูณเสียงแคน และถนนข้าวเหนียว ประจำปี 2561
 “สนุก ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์”

บึงแก่นนคร 8-13 เมษายน 61

- 8 เม.ย. พิธีเปิดงาน ศิลปินดั่ง คนึงใจอภัย
- 9-12 เม.ย. การประกวดร้องเพลง “สุดยอดทอม่อลำแวนดอกคูณ”
  - ประถมปทุมคงคาศิลป์
  - ทุ่งควายคำวายุศิลป์
  - เมืองใหม่เมืองชุมแพ
- 13 เม.ย. ทำบุญตักบาตร ส่น้ำขอพร
 สอน้ำพระธาตุนครเด่น
 อัญเชิญพระพุทธพระลับ

ศาลหลักเมืองและถนนข้าวเหนียว 12-15 เมษายน 61

- 12 เม.ย. รดน้ำขอพรผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น
- 12-15 เม.ย. รำวงย้อนยุค
- 13 เม.ย. ขบวนแห่สงกรานต์ และพระพุทธพระลับ
- 13-15 เม.ย. กิจกรรม ณ เกาะรัตนธรรม
- 14 เม.ย. วันข้าวเหนียว ครอบครัวยุคใหม่
- 13-15 เม.ย. กลับมาบุญยืนยอดสุดประทุมเมือง ณ ขอนแก่น
 และพริกอมสิริรัต

15 เม.ย. 15 เม.ย. 15 เม.ย. 15 เม.ย. 14 เม.ย.

ภาพที่ 2 กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ ขอนแก่น ประจำปี 2561

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปสังเกต และพูดคุยกับ ผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการ การเข้าร่วมกิจกรรมสงกรานต์ การดื่มแอลกอฮอล์ และการเกิดผลกระทบจากการเล่น สงกรานต์ในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น และเปรียบเทียบผลกระทบในการเล่นสงกรานต์ใน พื้นที่ทั่วไปและพื้นที่ถนนข้าวเหนียว

ลักษณะตัวอย่างหรือประชากรที่ทำการศึกษา

ก. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 11 คน จากเทศบาล นครขอนแก่น 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 2 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 คน อพปร. 2 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 1 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดขอนแก่น 1 คน สรรพสามิตขอนแก่น 2 คน

2. ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ รวม 25 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย 18 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 3 คน และผู้ที่มีบ้านเรือนใกล้เคียง 4 คน

3. ผู้ดำเนินธุรกิจสถานบันเทิง 3 คน และพนักงานห้างร้านในบริเวณงาน 5 คน

ข. การเลือกตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ทั้งการสำรวจเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

การสำรวจเชิงคุณภาพ

1. เลือกพื้นที่เขตโซนนิ่งปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพื้นที่ปกติในช่วง เทศกาลสงกรานต์ในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่นด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) บริเวณลานกิจกรรมที่มีการกำหนดเป็นเขตโซนนิ่งเมื่อปี พ.ศ. 2561 รวมพื้นที่ที่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น มิติไนท์สงกรานต์

2. ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างของแต่ละกลุ่มประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางด้านลักษณะ ประชากร เช่น เยาวชน ผู้ใหญ่ เพศ อาชีพ และระดับการศึกษา เป็นต้น รูปแบบของการ ได้รับผลกระทบที่หลากหลาย

การสำรวจเชิงปริมาณ

เป็นการรวบรวมข้อมูลทุกมิติทั้งหมดที่การจดบันทึก สถิติข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ในช่วงกิจกรรมเทศกาลสงกรานต์

ค. ขนาดตัวอย่าง

จำนวนตัวอย่างสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยกำหนดให้จำนวนตัวอย่างกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำนวน 10-15 ราย กลุ่มประชาชน จำนวน 10-15 ราย และกลุ่มธุรกิจห้างร้าน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดงาน จำนวน 10-15 ราย

วิธีดำเนินการวิจัย

ก. การดำเนินงาน

การสำรวจครั้งนี้เป็นการผสมผสานการสำรวจเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานขอเข้าพื้นที่และขออำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. รับสมัคร คัดเลือก และอบรมพนักงานสัมภาษณ์ภาคสนามให้มีความรู้เรื่องรูปแบบวิธีการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

3. ดำเนินการสำรวจการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แบ่งกระบวนการในการเก็บข้อมูล ดังนี้ คือ

3.1 เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) ไม่มีการจดบันทึกการสังเกตโดยทันที พนักงานสนามต้องทำตัวให้กลมกลืนเป็นธรรมชาติกับสภาพบรรยากาศการเล่นน้ำและกิจกรรมที่เข้าร่วม และไม่ก่อให้เกิดความระแวงความสงสัยจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) ใช้การสังเกตและบันทึก ใฝ่เนียบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละโซน ตามช่วงเวลาต่างๆ เช่น 13.00 น. – 15.00 น. 15.00 น. – 18.00 น. 18.00 – 21.00 น. และ 21.00 น.-24.00 น. (ขึ้นอยู่กับการจัดงานสงกรานต์ที่จะเกิดขึ้น)

3.3 เก็บข้อมูลเชิงลึกโดยใช้การสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Questionnaires) ทั้งนี้ พิจารณาความพร้อมของตัวอย่าง ความยินดีที่จะให้ข้อมูลเป็นหลัก โดยสถานที่สัมภาษณ์เชิงลึกเป็นบริเวณที่พบกลุ่มตัวอย่าง มีการพูดคุยสร้างความคุ้นเคย ซึ่งจะส่งผลต่อความง่ายในการสื่อสารและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

4. ดำเนินการสำรวจการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการรวบรวมสถิติข้อมูลผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์ช่วงเทศกาลสงกรานต์จากหน่วยงานภาครัฐ และนอก

ภาครัฐในพื้นที่ เช่น ห้องฉุกเฉิน สถานีตำรวจ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น เครือข่ายองค์กร
งดเหล้า เป็นต้น

5. ทีมสนามทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วนหลังจากจบการ
สัมภาษณ์/ข้อมูลที่รวบรวมได้

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

ในการสำรวจครั้งนี้ใช้เครื่องมือสำรวจ ดังนี้

1. แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง ในประเด็นเกี่ยวกับบริบทพื้นที่
ที่จัดงาน บรรยากาศงานและนักท่องเที่ยวที่มาเล่นน้ำ และรูปแบบกิจกรรมที่มีในพื้นที่
ดังกล่าว ลักษณะของร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม การมีและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการและแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือ
การขอความร่วมมือในการละเล่นสงกรานต์

2. แบบบันทึกการสังเกตแบบมีโครงสร้างเมื่อพบ/ทราบถึงการเกิดเหตุการณ์
ประกอบด้วย วัน-เวลาที่เกิดเหตุ ลักษณะสถานที่เกิดเหตุ บริบทของพื้นที่และรูปแบบของ
เหตุการณ์ จำนวนผู้เกี่ยวข้อง จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ ข้อมูลทั่วไปของผู้เกิดเหตุ เช่น เพศ
อายุ เชื้อชาติ ลักษณะผลกระทบ/ความเสียหาย จำนวนผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น มารั้ง
เหตุ หรือให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย

1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ประเด็นที่สัมภาษณ์ ได้แก่ ภาระความ
รับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นในช่วงจัดงานสงกรานต์ เหตุการณ์ที่พบเห็นที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องจากการ
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (การคุกคามทางเพศ ทะเลาะเบาะแว้ง/ทะเลาะวิวาทของคนที่มา
ร่วมงาน การเมาอาละวาด เป็นต้น) การรับแจ้งเหตุ เวลา-สถานที่เกิดเหตุ และบริบทของ
การเกิดเหตุ/ความเกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา การจัดการ ทศนคดีและความคิดเห็นต่อการจัด
กิจกรรม

2) กลุ่มประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ประเด็นที่สัมภาษณ์ ได้แก่ ความ
เกี่ยวข้องับเหตุการณ์ที่พบที่เป็นผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (การคุกคามทางเพศ
ทะเลาะเบาะแว้ง ของคนที่มีมาร่วมงาน เมาอาละวาด บาดเจ็บ อุบัติเหตุ เป็นต้น) เวลา-
สถานที่เกิดเหตุ บริบทที่เกี่ยวข้อง วิธีการจัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นและผลกระทบ ทศนคดี
และความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณ
ใกล้เคียงเป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบที่พักอาศัย ระยะห่างจากพื้นที่จัด
งาน ผลกระทบที่ได้รับในเชิงบวก เช่น การค้าขาย และผลกระทบในเชิงลบ เช่น มลภาวะ
ทางเสียง ความรำคาญ ความสกปรกจากขยะ และอื่นๆ เป็นต้น

3) กลุ่มธุรกิจห้างร้าน เจ้าของ/ผู้บริหารหรือพนักงานที่อยู่ในบริเวณงาน ประเด็นที่สัมภาษณ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย ผลที่ได้รับทั้งเชิงบวก เช่น รายได้ โอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น ผลกระทบเชิงลบ เช่น ถูกคนเมาทำลายข้าวของ อาละวาด เป็นต้น การพบเห็นเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ผลของมาตรการต่างๆ ต่อธุรกิจในช่วงเทศกาลสงกรานต์

4) แบบบันทึกข้อมูลทฤษฎีภูมิ ข้อมูลสถิติ ทะเบียนต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลในแต่ละหน่วยงาน เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ หน่วยรับเรื่องราวร้องทุกข์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

1. เลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง บอกชื่อเรื่อง และวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

2. สังเกตสถานที่จัดกิจกรรมสงกรานต์ทั้งพื้นที่ทั่วไปและ พื้นที่ถนนข้าวเหนียวที่มีมาตรการปลอดภัยที่มีการควบคุมตามพระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตทั้งที่มีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการสังเกต และสัมภาษณ์ โดยการตรวจสอบกับข้อมูลในเวลาต่างกัน และเก็บข้อมูลในสถานที่ต่างกัน และข้อมูลจากหลายแหล่ง

5. เก็บรวบรวมข้อมูลจนกว่าข้อมูลมีความอิ่มตัว เพื่อให้เชื่อถือได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความครอบคลุมเพียงพอสำหรับตอบคำถามการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา เพื่อพรรณนาเกี่ยวกับลักษณะที่ปรากฏให้มีชัดเจนขึ้น การนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปและบรรยายข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อตอบคำถามตามประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดให้อย่างครบถ้วน โดยมีขั้นตอน คือ ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา การตีความหมาย การแยกแยะข้อมูล การหาความเหมือนและความแตกต่าง การจัดกลุ่ม/ประเภท การให้น้ำหนัก การตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูล ทำการวิเคราะห์แบบตีความสร้างข้อสรุปที่แสดงความสัมพันธ์ของสภาวะแวดล้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินงาน 2 เดือน (ตั้งแต่ 1 เมษายน ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2561)

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ภารกิจและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการขับเคลื่อนเพื่อจัดกิจกรรมสงกรานต์ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์และมาตรการที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น (นายสมศักดิ์ จังตระกุล) ได้ประกาศเป็นนโยบายสาธารณะ “สงกรานต์สนุก ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์ทุกพื้นที่” และนอกจากการจัดให้มีพิธีลงนามให้ทุกภาคส่วนร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมรณรงค์สงกรานต์ปลอดภัยที่ถนนข้าวเหนียว งดรับการสนับสนุนจากรัฐกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และภาคธุรกิจเอกชน รวมถึงร้านค้าบริเวณถนนข้าวเหนียว งดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงที่มีการจัดงานแล้ว การดำเนินงานตามแผนป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2561 ได้เริ่มตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2561 โดยช่วงแรกสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นได้เริ่มประชาสัมพันธ์ให้ร้านค้าและสถานีบริการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจำหน่ายสุราตามกฎหมาย ต่อมาช่วงวันที่ 6-10 เมษายน 2561 ได้เริ่มดำเนินการจริงจังขึ้น โดยการปิดป้ายไวนิล ประชาสัมพันธ์รณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุทางถนน การประชาสัมพันธ์ร้านค้าจำหน่ายสุราที่ตั้งอยู่ริมถนนสายหลักและสายรองเพื่อขอความร่วมมือเกี่ยวกับการจำหน่ายสุราโดยให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงแหล่งชุมชนต่างๆ และร้านค้าตามถนนสายหลักสายรอง และสถานีบริการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง และประชาสัมพันธ์ในกลุ่มร้านค้าจำหน่ายสุราจำนวน 1,223 ร้าน และปั้มน้ำมัน จำนวน 57 ปั้ม

สำหรับในช่วงเทศกาลฯ ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน ได้จัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจตรา ร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามจุดบริการประชาชนของอำเภอ และตรวจปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยตรวจร้านค้าตามถนนสายหลักและสายรองในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และสถานีบริการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ทั้งนี้ ได้มีการจับผู้กระทำผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ จำนวน 29 ราย

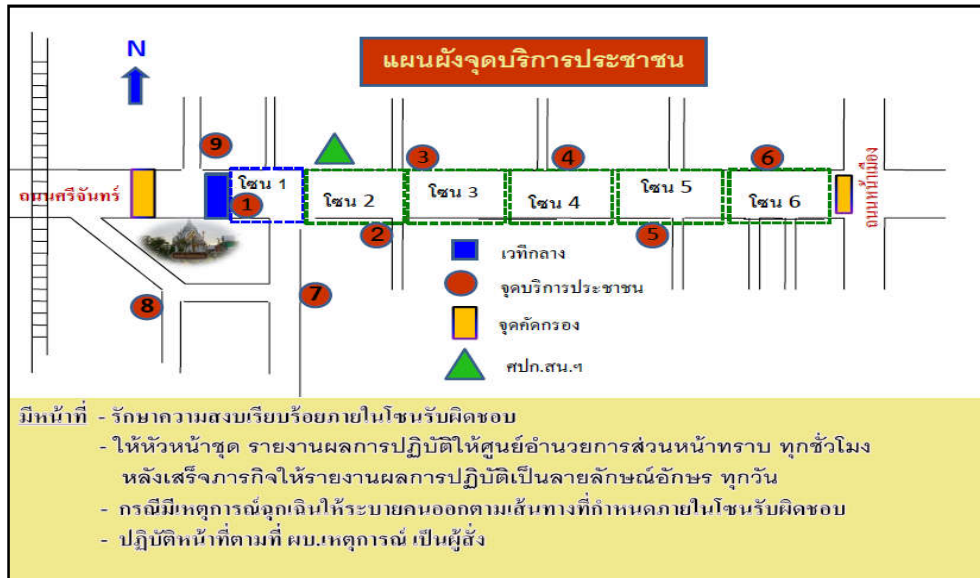
การดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ถนน
ข้าวเหนียว

ในช่วง 7 วันอันตรายของเทศกาลสงกรานต์ ทั้ง 26 อำเภอ ได้มีการตั้งด่านตรวจ
ผู้ขับขี่ยานพาหนะ จำนวนรวม 72 จุด และตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่นมีจุดตรวจ จุดสกัด
จำนวน 43 จุดตรวจ นอกจากนี้ยังมีจุดตั้งด่านชุมชนจุดบริการประชาชนในพื้นที่ของ 26
อำเภอ จำนวนรวม 717 จุด โดยเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติการแบบบูรณาการร่วมกันจาก
หน่วยงาน และเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ขนส่ง
จังหวัดขอนแก่น ตำรวจทางหลวง แขวงทางหลวงขอนแก่น แขวงทางหลวงชนบท
สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ปกครองจังหวัดขอนแก่น มณฑลทหารบกที่ 23
วิทยาลัยเทคนิคอาสาสมัคร (อปพร./อสม. และอื่นๆ) ชุดปฏิบัติการรถ EMS

ในส่วนของการดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ถนนข้าวเหนียวจะเข้มข้นมากกว่า
พื้นที่ทั่วไป โดยมีการตั้งจุดคัดกรองนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปก่อนเข้าบริเวณงาน
3 จุด โดยกวดขันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาบริเวณงานไม่ให้พกพาเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เข้ามา
และกวดขันนักท่องเที่ยวที่อยู่ในสภาพมึนเมา ตลอดจนตรวจอาวุธด้วย นอกจากนี้ ใน
บริเวณงานมีการตั้งจุดบริการประชาชนของตำรวจ 9 จุด รวมถึงการจัดให้มีตำรวจประจำ
จุดบริการและเดินตรวจตราในรัศมีที่ได้รับมอบหมายตลอดเวลา และการตั้งศูนย์
ประสานงานของตำรวจท่องเที่ยวใกล้เวทีกลาง มีการติดตั้งกล้อง CCTV ตลอดเส้นทาง จัด
เส้นทางและแผนอพยพกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงมีการตั้งชุดรักษาความสงบเรียบร้อย
และหน่วยเคลื่อนที่เร็วที่จะดูแลบริเวณความปลอดภัยรอบๆ ถนนข้าวเหนียวด้วย ดังภาพ
ที่ 3 - 4

ภาพที่ 3 จุดคัดกรองนักท่องเที่ยวและประชาชนที่เข้าพื้นที่บริเวณถนนข้าวเหนียว

ภาพที่ 4 พื้นที่การรักษาความปลอดภัยและจุดบริการประชาชนของตำรวจ

ในส่วนของการดำเนินการควบคุมการจำหน่ายแอลกอฮอล์ คณะทำงาน ซึ่งนำโดย สรรพสามิต และตำรวจ ทหาร ตั้งแต่วันที่ 11-12 เมษายน มีการเดินเท้าตรวจตราเพื่อป้องปรามและขอความร่วมมือร้านค้าในเขตพื้นที่ทั่วไปให้การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และสำหรับพื้นที่ถนนข้าวเหนียว นอกจากมีการติดตั้งป้ายไวน์ล ตักเตือนเรื่องการห้ามจำหน่ายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในบริเวณงาน ก็จะมีคณะทำงานออกเดินเท้าตรวจตราป้องปรามมิให้มีการการจำหน่ายแอลกอฮอล์ โดยวันที่ 13-15 เมษายน คณะทำงานจะเดินตรวจร้านค้าและแผงลอยในบริเวณถนนข้าวเหนียว วันละ 3 ครั้ง คือ ช่วง 15.00 น. 17.00 น และ 19.00 น

ภาพที่ 5 ป้ายประชาสัมพันธ์ในบริเวณงานเทศกาลสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว 2561

ภาพที่ 6 การเดินเท้าตรวจตราร้านค้าและแผงลอยในบริเวณถนนข้าวเหนียว

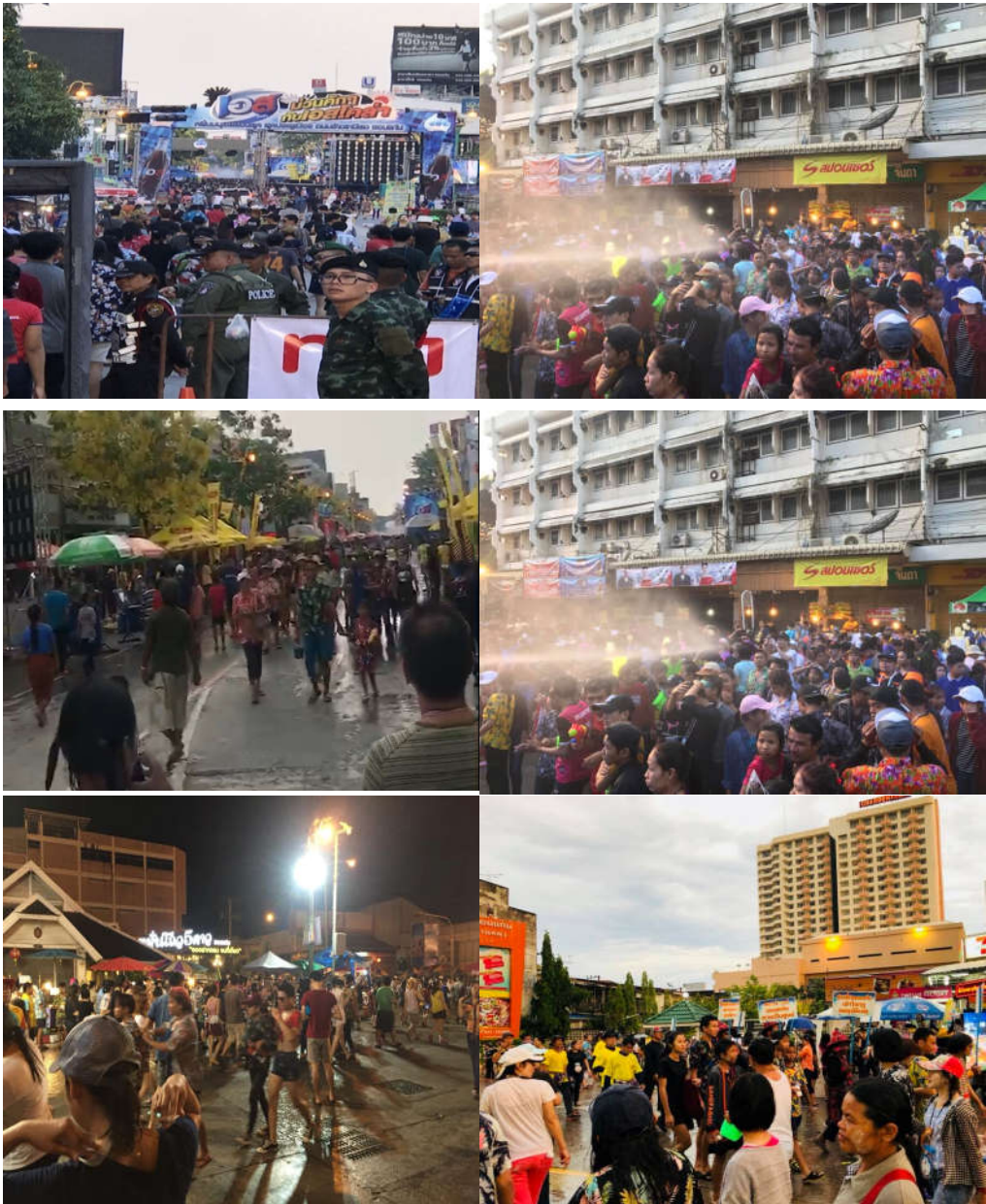
การเล่นน้ำของประชาชน ในพื้นที่ทั่วไป

มีการเล่นน้ำสงกรานต์ตามถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง ถนนรอบบึงแก่นนคร ถนนศรีจันทร์ และถนนรีนรมย์ การเล่นน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นการที่ประชาชนนำถังน้ำ/ภาชนะบรรจุน้ำขึ้นทำयरกระบะ และนักท่องเที่ยวเล่นน้ำอยู่ทำयरรถ โดยมีประชาชนที่อยู่อาศัยริมถนนก็ตั้งภาชนะบรรจุน้ำ เล่นสาดน้ำกับรถกระบะสงกรานต์ที่ผ่านไปมา ส่วนพื้นที่รอบๆ บริเวณการจัดงานถนนข้าวเหนียว ยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร และสถานบันเทิง มีขั้มจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของค่ายหลักในราคาโปรโมชัน ตลอดจนมีประชาชนตั้งโต๊ะแผงลอยขายอุปกรณ์เล่นสงกรานต์ อาหาร ตลอดจนเครื่องดื่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่พบเห็นทั่วไป มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัย และการควบคุม พบมีป้ายเตือนเกี่ยวกับเมาไม่ขับบ้าง แต่ไม่มีป้ายเตือนเรื่องการกระทำผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่มีป้ายการประชาสัมพันธ์การเล่นน้ำปลอดภัย

ภาพที่ 7 บรรยากาศการเล่นน้ำและพื้นที่ทั่วไป

ภาพที่ 8 จุดคัดกรองและการเล่นน้ำในพื้นที่ถนนข้าวเหนียว

การเล่นคลื่นมนุษย์

ในเวลา 19.00 น. ของวันที่ 13 – 15 เมษายน จะมีการเล่น Human Wave คลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ ตอน คลื่นมนุษย์ย้อนยุคสุดประตู่เมือง ณ ขอนแก่น ที่เปิดพื้นที่ให้

ประชาชนเล่นน้ำสงกรานต์ และเล่นคลื่นมนุษย์ยาวไปจนถึงประตูเมือง โดยในปีนี้มีประชาชนทุกเพศทุกวัยมาเข้าร่วมกิจกรรมคลื่นมนุษย์ จำนวนมากกว่า 160,000 คน บรรยากาศเต็มไปด้วยความสนุกสนาน

ภาพที่ 9 การเล่น Human Wave คลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ ปี 2561

บรรยากาศการเล่นน้ำ

แนวคิดของประชาชนจำนวนมากเห็นว่า เทศกาลสงกรานต์ คือ เทศกาลแห่งความสนุกสนาน ดังนั้น จึงพบมีการจัดกิจกรรมเพื่อความบันเทิงมากมายตามจุดต่างๆ หลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่รถที่ออกมาเล่นน้ำ ก็มีเครื่องเสียงเปิดเพลง คนที่ตั้งถังน้ำเล่นน้ำอยู่ริมฟุตบาทก็จะตั้งโต๊ะรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม เล่นน้ำไปด้วย เปิดเครื่องเสียงและร้องรำทำเพลง เป็นการใช้เวลาอย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเล่นน้ำในเขตเทศบาลนครขอนแก่นจำนวนมาก จึงมีทั้งพ่อค้าแม่ค้าประจำและพ่อค้าแม่ค้าเฉพาะกิจที่มาตั้งแผงลอยริมฟุตบาท โดยสินค้าที่ขายก็จะเป็นสินค้าที่เป็นอุปกรณ์ในการเล่นสงกรานต์ เช่น ถังกันน้ำสำหรับโทรศัพท์มือถือ แบ็ก ปืนฉีดน้ำ น้ำอบ นอกจากนี้ยังมีแผงลอยเครื่องดื่มและอาหารพร้อมรับประทาน เช่น ข้าวกล่อง น้ำดื่มและเครื่องดื่มบรรจุขวด/กระป๋องขวด ข้าวเหนียวหมูπίง ขนมจีบซาลาเปา ส่วนใหญ่จะขายในราคาถูก โดยตั้งเป้าหมายขายได้จำนวนมาก กำไรจะได้เอะๆ และขายหมดในช่วงเวลาเทศกาล ทั้งนี้ พ่อค้าแม่ค้าจะให้ข้อมูลว่าเป็นเพียงการหารายได้เสริมในระหว่างช่วงเทศกาลเท่านั้น เนื่องจากมีเวทีการแสดง และเปิดเพลงทำให้ถนนบริเวณดังกล่าว มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก มีความสนุกสนานครึกครื้น และนักท่องเที่ยวเมื่อหิวก็ต้องรับประทานอาหารเช้า อย่างไรก็ตาม การมีร้านขายสินค้าประเภทเดียวกันจำนวนมาก แต่ด้วยนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากทำให้ยังสามารถขายได้จำนวนมาก

ภาพที่ 10 ร้านค้าแผงลอยเฉพาะกิจที่จำหน่ายอุปกรณ์เล่นน้ำสงกรานต์ หรือ อาหาร เครื่องดื่ม

ส่วนในการขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของพื้นที่ทั่วไป พบมีการวางสินค้าจำหน่ายได้อย่างปกติ จากการสังเกตพบว่า มีพ่อค้าแม่ค้าที่มาตั้งโต๊ะขายเครื่องตี้มแบบเฉพาะกิจจำนวนมาก และมีแผงลอยจำนวนมากที่จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ โดยส่วนใหญ่เป็นการขายเบียร์กระป๋องที่แช่ไว้ในกล่องโฟม ซึ่งจากการสังเกต พบว่า ผู้ขายไม่ได้มีการพิจารณาอายุของผู้ซื้อตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ ยังพบว่า บริเวณรอบนอกของพื้นที่ถนนข้าวเหนียว (ซึ่งปกติมีสถานบันเทิงจำนวนมาก) และรอยต่อของพื้นที่ จะมีร้านค้าเฉพาะกิจจำนวนมากที่จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ นักท่องเที่ยวบางส่วนก็ตี้มและชมการแสดง เช่น คอนเสิร์ตของธุรกิจเครื่องตี้ม ที่มาจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในบริเวณใกล้เคียงกับถนนข้าวเหนียว รวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเทศกาลสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวบางส่วนก็มีการตี้มในบริเวณรอบนอกพื้นที่แล้วค่อยเดินเข้าไปเล่นน้ำหรือเล่นคลื่นมนุษย์ในพื้นที่ Zoning รวมทั้งบางส่วน ที่ภายหลังจากเล่นน้ำ/เล่นคลื่นมนุษย์แล้ว ก็ไปตี้ม ชมการแสดงกิจกรรมส่งเสริมการขายของธุรกิจเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และสถานบันเทิงในพื้นที่รอบๆ ถนนข้าวเหนียว

ภาพที่ 11 ร้านค้าในพื้นที่ทั่วไป หรือเขตรอยต่อมีป้ายโฆษณา และจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

ผลกระทบของเทศกาลสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น “เทศกาลดอกคูณเสียงแคน และถนนข้าวเหนียว 2561”

ผลกระทบด้านบวกที่สำคัญที่คล้ายคลึงกัน ทั้งในพื้นที่ถนนข้าวเหนียวและพื้นที่ทั่วไป ดังนี้

1) สร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานจากการเล่นน้ำและการจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ทั้งการแสดงเชิงวัฒนธรรมของหน่วยงานต่างๆ ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อีกทั้งยังมีมินิคอนเสิร์ตของบริษัทห้างร้านเป็นระยะๆ นักท่องเที่ยวและผู้คนที่มาร่วมเล่นสงกรานต์และเล่นคลื่นมนุษย์จำนวนมากต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เป็นเทศกาลที่มีความสนุกสนาน สอดคล้องกับค่านิยมดั้งเดิมที่เป็นเรื่องของการเริ่มศักราชใหม่ด้วยบรรยากาศความรื่นเริงสนุกสนาน

“ความสนุกสนาน ดูการแสดงก็สนุก เพลินดี” “เป็นเทศกาลที่มีแต่รอยยิ้มและความสนุก” “เสียงเพลงกระหึ่ม ทุกคนสนุกสนาน บรรยากาศน่าออกมาเล่นน้ำ” “เห็นลูกๆ หลานๆ เล่นน้ำสนุก เราก็สนุกไปด้วย” “บรรยากาศสนุกสนาน ครึกครื้น คนมาเล่นน้ำเยอะ” “สนุกสนาน ได้เจอผู้คนมากหน้าหลายตา”

“ชอบบรรยากาศของงาน สนุกดี” “ขอนแก่นเป็นสถานที่ที่เล่นน้ำได้สนุกมาก” “คนเยอะสนุกดี” “ชอบบรรยากาศในงาน สนุกสนานมาก” “บรรยากาศสนุกครื้นเครง มีนักท่องเที่ยวเยอะ” “สนุกสนานกับการเล่นน้ำ ประแป้ง และเต้นกับเวทีต่างๆ” “มินิคอนเสิร์ตเป็นสีสันเพิ่มบรรยากาศงานให้สนุกขึ้น” “มินิคอนเสิร์ตก็ทำให้บรรยากาศสนุกสนานมากขึ้นเยอะ” “มินิคอนเสิร์ตก็ทำให้มีการเล่นที่แปลกใหม่มากขึ้น และสนุกมาก”

นอกจากนี้ ก็มีนักเรียนนักศึกษาที่ชื่นชอบบรรยากาศด้วยเหตุผลว่า “ได้พักผ่อนจากการเรียน” “มาเล่นน้ำได้คลายเครียดจากการทำงาน” ทั้งนี้ การเล่นสงกรานต์ในพื้นที่โชนิงของจังหวัดขอนแก่นเป็นที่ยอมรับว่า เป็นเอกลักษณ์ของการจัดสงกรานต์ปลอดเหล้า และการเล่นคลื่นมนุษย์ ที่ผู้คนจำนวนมากชอบมาร่วมกิจกรรมนี้ “ก็เป็นเอกลักษณ์ของสงกรานต์ขอนแก่น มาเล่นเวฟ สนุกดี” “จัดกิจกรรมได้สนุกดี และช่วยให้มีคนต่างพื้นที่มาเที่ยวขอนแก่นมากขึ้น” “มาจากต่างจังหวัด ขอนแก่นเล่นสนุกดี เล่นได้จนถึงตีได้แหวะตามเวทีต่างๆ สนุกดี” นอกจากนี้ การที่ในบริเวณงานมีบรรดาร้านค้ามาจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ก็ช่วยให้นักท่องเที่ยวที่มาเล่นน้ำสงกรานต์ นอกจากได้สนุกสนานกับการละเล่น ยังสามารถเลือกชิม หรือรับประทานที่มีจำหน่ายอย่างหลากหลายได้ด้วย “เดินเล่นน้ำไปเรื่อยๆ ซื้อของกินไปเรื่อยๆ เช่นกัน อาหารไทยอร่อยมาก สนุกมาก (ชาวต่างชาติ)” “สนุกมาก ชอบมาก และอาหารไทยอร่อย (ชาวต่างชาติ)” “ฉันชอบทุกอย่าง อย่าง สนุกมาก ชอบเพลง ชอบการเต้น ชอบอาหาร และทุกอย่าง(ชาวต่างชาติ)”

2) ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมสังสรรค์ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี โดยคนในชุมชน ร่วมกันสร้างสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ และเป็นการสร้างกิจกรรมดีๆ ร่วมกัน

“ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสงฆ์พระ และร่วางย่อนยุค” “ได้ทำกิจกรรมทาง ประเพณี ที่ทำร่วมกันแสดงออกถึงความสามัคคีของคนในชุมชน” “เป็นประเพณีทาง วัฒนธรรมที่ดีที่มีมานานและปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย” “ได้สังสรรค์กับเพื่อน” “เป็น กิจกรรมที่สืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย” “กิจกรรมต่างๆ รวมคนได้เยอะมาก ปีหน้า อยากมาอีก” “การเล่นเวฟ เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในคนหมู่มาก แสดงให้เห็นถึงความ สามัคคีของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว”

3) เป็นการสร้างกระแสส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น เพราะการ จัดงานเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจ ทั้งนี้ คาดประมาณว่ามีนักท่องเที่ยว ทั้งในขอนแก่น และจากต่างจังหวัดหรือต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวเทศกาลสงกรานต์ในเขต เทศบาลนครขอนแก่นกว่าวันละ 100,000 คน โดยเฉพาะการเล่นคลื่นมนุษย์ในวันที่ 15 เมษายน เทศบาลนครขอนแก่นคาดการณ์การจำนวนผู้มาร่วมกิจกรรมมากกว่า 1.6 แสนคน ซึ่งจากการสังเกตนักท่องเที่ยวและประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมในถนนข้าวเหนียว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นที่มักเป็นกลุ่ม อย่างไรก็ตามพบว่า ก็มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ที่มักเป็นครอบครัว ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ในลักษณะพ่อแม่พาลูกหลานมาร่วมกิจกรรมเล่น สงกรานต์ และเล่นคลื่นมนุษย์ ซึ่งในบริเวณรอบๆ พื้นที่เล่นน้ำก็มีร้านค้าและร้านอาหาร พ่อค้าแม่ค้าที่มาตั้งโต๊ะ/แผงขายอาหาร และเครื่องดื่ม ตลอดจนปั่นฉีดน้ำ แป้ง หมวก พลาสติกกันน้ำ แวนกันน้ำ เสื้อกันฝน ของกันน้ำสำหรับโทรศัพท์มือถือ ต่างก็มีรายได้ เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

“คนเยอะมากๆ ชายดี มีรายได้เพิ่มขึ้นมาก” “รายได้เพิ่มขึ้นมาก เพราะ นักท่องเที่ยวเล่นน้ำเหนียวๆ หิวก็ต้องกินข้าว” “ชายดีมาก ๆ ถ้าไรดี คนเข้ามาซื้อของ เยอะ” “สนุกสนาน คลายเครียด เศรษฐกิจดีขึ้น เพราะมีนักท่องเที่ยวมามากมาย” “ชาย ของได้ดีขึ้นมาก เพราะคนออกมาเล่นน้ำมากก็ต้องกินข้าวกินน้ำ” “มีกิจกรรมต่างๆ เป็น การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วย” “ดึงดูดนักท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจ” “รายได้ดี คนเยอะ คนที่เล่นน้ำใช้พลังงานเยอะ ซื้อของกินได้เรื่อยๆ” “ชายดี ถ้าไรเยอะ รายได้จากการค้าขาย เพิ่มขึ้นมาก” “ชายดีกว่าวันธรรมดาตามาก”

ผลกระทบด้านลบที่สำคัญที่คล้ายคลึงกัน ทั้งในพื้นที่ถนนข้าวเหนียวและพื้นที่ทั่วไป ได้แก่

1) เกิดมลภาวะทางเสียงและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรบกวนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังกล่าว โดยมีเสียงสะท้อนมาว่า เสียงดัง “เสียงดังเกิน” “เสียงดังไปหน่อย” “รถกระบะ เล่นน้ำติดเครื่องเสียงเปิดเพลงเสียงดังมาก” “หน้าเวทีเปิดเสียงดังเกินไปหน่อย เวลาคุยกับ

เพื่อนจะยากนิดนึง” “จำนวนคนเล่นน้ำเยอะมากๆ รถติดยาว เปิดเพลงเสียงดังมาก” แต่ผู้คนจำนวนหนึ่งก็อนุโลมกันเนื่องจากเห็นว่าเป็นช่วงเทศกาลแห่งความสนุกสนานรื่นเริงที่จัดปีละครั้ง “จริงๆ ก็หนวกหุนะ เปิดเพลงกันเสียงดังมาก แต่ก็อย่างว่าแค่ปีละครั้ง พอไหว” อย่างไรก็ตามเนื่องจากการที่มีร้านค้าจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม อยู่เรียงราย สะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการซื้อหารับประทาน นอกจากเรื่องเสียงก็พบว่า เรื่องขยะก็เป็นเรื่องที่ยังพบว่า มีการทิ้งขยะ ภาชนะใส่อาหาร เช่น กล่องโฟม และถุงพลาสติกเรียกรวดตามพื้นที่ต่างๆ ทั้งนี้อาจเพราะจำนวนภาชนะรองรับขยะไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากๆ และการจัดเก็บไม่ทันในช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากๆ “มีการทิ้งขยะตามข้างทางและเสาไฟฟ้า” “ถนนและทางเดินเฉอะแฉะ” “คนเยอะก็เลยมีขยะเยอะไปหน่อย” “มีขยะเยอะมาก” “มีขยะที่ทิ้งตามพื้นเรียกรวด” “ในงานมีขยะเกลื่อนเลย และไม่เห็นที่ทิ้งขยะอย่างชัดเจน” “เห็นคนชอบเอาจานชามถุงใส่อาหารไปกองๆ กัน แฉะๆ เสาไฟฟ้าหรือวางกับพื้นสวนหน้าหลักเมือง” “ขยะ และสิ่งสกปรกที่พบบริเวณถนนหลังจากที่มีการเล่นน้ำสงกรานต์ ความสกปรก เพราะว่า มีขยะเยอะแยะมากมาย” “คนมาซื้อของตัวเปียกน้ำของที่ขายก็เปียกน้ำไปด้วย คนเข้าร้านตัวเปียกมา ร้านก็เฉอะแฉะบ้าง” “มีคนมาปัสสาวะในบริเวณข้างๆ อาคาร ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น”

2) รถเยอะ แออัด การจราจรติดขัด ซึ่งทำให้การคมนาคมไม่สะดวกในบริเวณดังกล่าว “บ้านอยู่ใกล้ถนนข้าวเหนียว ตอนเย็นมีรถเยอะ มีมาจอดบังทางเข้าบ้าน เข้าออกไม่ได้” “รถเยอะ เหม็นควันรถ บางคันก็เบิ้ลรถเสียงดัง” “การจราจรแออัด เดินทางกลับลำบาก” “รถติดยาวมากในช่วงเย็น” “ชายของอยู่ได้รุ่ง เดินทางไปมาไม่สะดวก” “รถเล่นน้ำวิ่งช้า จอดบ่อยๆ เสียงอุบัติเหตุจราจร” “กลางคืนคนเยอะมากและเบียดเสียดกันเดินไปมาไม่สะดวก”

3) การลวนลามหรือคุกคามทางเพศ พบทั้งกรณีผู้ชายลวนลามผู้หญิง และสาวประเภทสองลวนลามผู้ชาย ซึ่งนักวิจัยและทีมงานพบเจอการปะแบ่งในลักษณะจับแก้ม นักท่องเที่ยวหญิงโดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงหลายครั้ง มีการกักขังหน้าอกผู้หญิง 2 ราย และนักท่องเที่ยวชายโดนสาวประเภทสองล้วง คลำเป้า แต่ก็จะมีเพียงโดยการมองหน้าและแสดงอาการไม่พอใจ ไม่ถึงกับมีการต่อกันรุนแรงหรือทะเลาะวิวาท ทั้งนี้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องหลายคนก็ให้ความเห็นในลักษณะเดียวกัน คือ “คนเยอะจริงๆ เดินเบียดเสียดกัน มีการถือโอกาสลวนลามบ้าง แต่ก็ไม่มีการเอาเรื่องหรือแจ้งเหตุ ก็จะมีทั้งผู้ชายโดนลวนลามจากสาวประเภทสอง ผู้หญิงก็โดนผู้ชายปะแบ่งแล้วโอบเอวบ้างแต่ที่เห็นหนักๆ จะเป็นผู้ชายโดนล้วงเสื่อล้วงกางเกง

4) การแต่งกายไม่เหมาะสม แม้ว่ากระแสรุ่งท่อมผ้าไทยจะเป็นที่นิยมมากในช่วงเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2561 โดยพบเห็นนักท่องเที่ยวมุ่งใจกระเบน เสื้อแบบ

ไทยๆ กางเกงลายไทย มาเล่นน้ำกันมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็ยังปรากฏว่า นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งแต่งกายไม่เหมาะสมอยู่บ้าง เช่น เสื้อบาง เสื้อคอกว้าง หรือ นุ่งกางเกงรัดรูปและสั้นมาก ซึ่งจากการลงเก็บข้อมูล พบว่า ประชาชนให้ข้อคิดเห็นว่า “เด็กสมัยนี้แต่งตัวนุ่งน้อยห่มน้อยกันจัง” “มีสาวประเภทสองบางคน แต่งกายไม่เหมาะสมเลย ใส่เสื้อผ้าบางมาก และนุ่งสั้นมากๆ มาเล่นน้ำ” “คนเล่นน้ำบางคนแต่งกายล่อแหลมเกินไป” “อยากให้รณรงค์ว่า ไม่ควรพาเด็กต่ำกว่า 15 ปี เข้ามา เพราะมีคนแต่งกายไม่เหมาะสม” “มีคนแต่งกายโป๊ และมีบางรายหอมแก้มกอดจูบกันในที่สาธารณะ อยากให้รณรงค์เรื่องนี้ด้วย เพราะมีเด็กมาเล่นน้ำ หรือมาเที่ยวกับผู้ปกครอง”

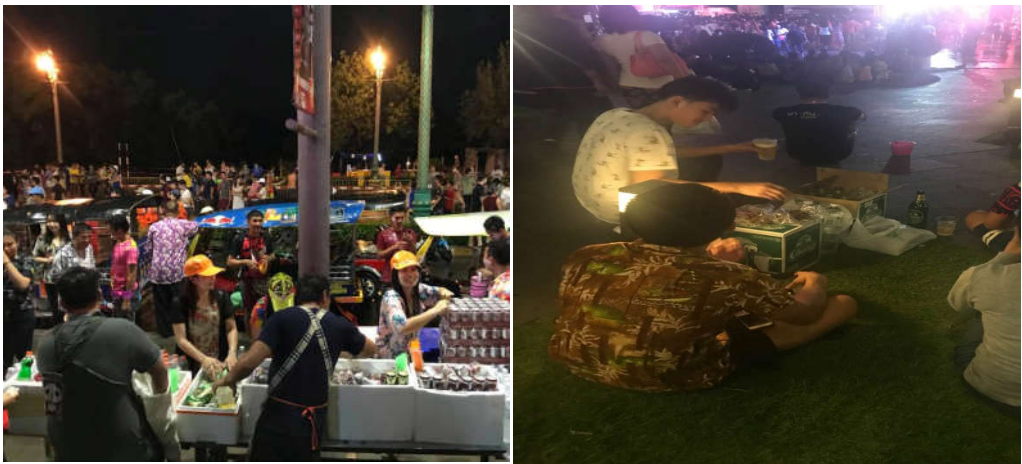

ภาพที่ 12 การแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวที่มาเล่นสงกรานต์

ผลกระทบทางลบที่แตกต่างชัดเจน ในพื้นที่ทั่วไป

1) พบการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าทางคณะเจ้าหน้าที่จะออกตรวจตราป้องปรามการกระทำที่ฝ่าฝืน พ.ร.บ. ดังกล่าวในช่วงวันที่ 11-12 เมษายน แต่ในสถานที่ของเอกชน โดยเฉพาะพื้นที่รอบๆ ก่อนเข้าเขตงานถนนข้าวเหนียว ได้แก่ ลานข้าวเหนียวของห้างเซนทรัล สถาบันเทิง และร้านอื่นๆ บริเวณถนนรื่นรมย์ ไปจนถึงวงเวียนหลักเมือง (ที่เป็นพื้นที่ถนนข้าวเหนียว) มีคอนเสิร์ตย่อยๆ ของร้านเหล้าหลายร้าน มีการจัดกิจกรรมดนตรี เพื่อเรียกนักท่องเที่ยว เช่น ปาร์ตี้โฟม มีป้ายเชิญชวนให้ซื้อเครื่องดื่มสุรา ตลอดจนมีการตั้งโต๊ะ/แผงชั่วคราวจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม โดยเฉพาะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีขายเรียงรายตลอดทาง ซึ่งพบว่า มีการจำหน่ายแอลกอฮอล์ให้คนทุกเพศทุกวัย “เล่นน้ำกันตามประเพณี แต่มีเหล้าขาย” “มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี” “เด็กที่เห็นนั่งดื่มเบียร์ที่ลานห้างสรรพสินค้า คนนั้นเด็กมาก ขึ้น ม.1 หรือยังไม่แน่ใจ” “ผู้ใหญ่ที่พาเด็กมา ก็ไม่ห้ามปรามเด็กเลย นั่งกินเบียร์ด้วยกันซะอย่างนั้น” “ไม่มีการบังคับเกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายแก่เยาวชนต่ำกว่า 20 ปี ทุกคนสามารถซื้อได้” “มีการดื่มแอลกอฮอล์บนท้ายรถกระบะขณะเล่นสงกรานต์” “ก็มาเป็นกลุ่มมาโดยรถกระบะ ซื้อเบียร์และเหล้ากินท้ายรถ เล่นน้ำไปด้วยดื่มไปด้วย” ทำให้พบเห็นมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาเล่นน้ำอยู่ในอาคารมินิมา “มาเป็นกลุ่ม มาจากต่างจังหวัด มาเที่ยวก็สนุกสนานดีประสาวัยรุ่น แต่ปีนี้มีคนเมาเยอะเกินไป” “ได้เล่นน้ำตามประเพณี แต่รู้สึกที่ไม่ปลอดภัย” “วัยรุ่นเยอะ คนเมาเยอะ มั่วมากๆ ทั้งผู้ชายผู้หญิง”

ภาพที่ 13 การจำหน่ายและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่รอบถนนข้าวเหนียว

2) การทะเลาะวิวาททั้งที่เกิดขึ้นจากการลวนลามและกรณีอื่นๆ ในส่วนที่พนักงานสนามได้ข้อมูลมา วันที่ 13 เมษายน พบ 3 กรณี ได้แก่ “เหตุทะเลาะวิวาทหลังห้างสรรพสินค้า ผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม มีอาการเมาสุรา มีบาดเจ็บจากการชกต่อยเล็กน้อย มีตำรวจเข้าไประงับเหตุ” “มีการชกต่อยกันของวัยรุ่นสองกลุ่มที่เล่นน้ำอยู่บนรถเหตุการณ์ก่อนหน้า คือ ต่างฝ่ายต่างเล่นน้ำ แต่มีการเรียกเพื่อนๆ เข้ามา ว่าโดนคนของอีกฝ่ายทำร้าย จึงเกิดการยกพวกตีกัน มีประชาชนเข้าไปช่วยระงับเหตุ มีบาดเจ็บเล็กน้อย” “มีคนเมาแล้วหาเรื่องกัน แล้วคนที่เข้าไปห้าม คนเจ็บ คือ คนเข้าไปห้ามถูกชกปากแตก” มีกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งประมาณ 5 คน รุมปะแบ่งกลุ่มสาวๆ และมีการจับเนื้อต้องตัว เจ้าหน้าที่ให้ความเห็นว่า “ควรจะมีความระมัดระวังในการเล่นน้ำสงกรานต์ต่ออย่างมีมารยาทให้เกียรติกันและกันมากกว่านี้ เนื่องจากพบพฤติกรรมการเล่นน้ำสงกรานต์อยู่ตลอดเวลา”

วันที่ 14 เมษายน มี 3 กรณี “คนเมาผิดใจกัน โยนขวดใส่กันและชกต่อยตีกัน ผู้คนแตกตื่นวิ่งหลบไป มีคนในกลุ่มเพื่อนเข้าไปห้ามไว้” “มีกรณีชกต่อย ด้วยเหตุว่า มีคนเมาเข้าไปก่อกวนผู้หญิงในกลุ่มหนึ่ง ทำให้เพื่อนในกลุ่มวิ่งเข้าไปทำร้าย มีคนใช้ขวดเบียร์ฟาดไปที่ตัวคนเมา คนเมาสู้ไม่ไหว วิ่งหลบหนีไป” “การทะเลาะวิวาท ของผู้ชายสองคนที่ต่างฝ่ายต่างเมา มีประชาชนเข้าไปจับแยกตัวออก” นอกจากนี้แล้วยังมีนักท่องเที่ยวเดินเล่นน้ำสงกรานต์ผ่านบริเวณดังกล่าว เป็นจำนวนมากผู้ที่ถูกลวนลามส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย โดยถูกสาวประเภทสองกระชากจากบริเวณข้างทางเข้าไปยังซุ้มที่เล่นน้ำแล้ว ลวนลามเป็นกลุ่ม และมีผู้ชายกลุ่มหนึ่งที่เล่นน้ำบนหลังกระบะแล้วตีเบียร์กันเดินตามถนน จากนั้นน่าจะชนกันแล้วเกิดการชกต่อยกันเกิดขึ้น โดยผู้คนที่อยู่ในบริเวณนั้นรวมทั้งเพื่อนของคู่กรณีช่วยกันห้ามและแยกทั้งสองคนแล้วต่างคนต่างแยกย้ายไป

วันที่ 15 เมษายน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 กรณี ได้แก่ “มีการไม่พอใจทะเลาะวิวาทกันเองในกลุ่ม และถูกห้ามปรามโดยเพื่อนในกลุ่ม” “การตบตีทะเลาะวิวาทของผู้หญิง ต่างฝ่ายต่างมีเมา” และ “มีการทะเลาะวิวาท อีกฝ่ายหนึ่งวิ่งหนีเข้ามาในร้านผม” โดยหลังเวลา 21.00 น ถนนหน้าเมือง รถยนต์คันข้างหลังไม่พอใจรถคันหน้าเนื่องจากรถเริ่มเคลื่อนตัวแล้วแต่คันหน้ายังไม่ไป ตามสถานการณ์จราจรติดขัดมาก ทำให้วัยรุ่นที่อยู่รถคันหลังขว้างขวดเบียร์ใส่คันหน้าแล้วก็มีเรื่องกันข้างกลับคืน ทำให้บริเวณนั้นเต็มไปด้วยเศษแก้วที่ทั้งสองคันโยนตอบโต้กันไม่ทราบว่ามีผู้บาดเจ็บหรือไม่คนแถวนั้นวิ่งเอาชีวิตกันอย่างอลหม่าน ผู้เกี่ยวข้อง ตีมแอลกอฮอล์ ประมาณ 3 คน

3) อุบัติเหตุทั่วไปและอุบัติเหตุจราจร พบว่า “มีอุบัติเหตุคนหกล้ม 1 ราย” “มีการเฉี่ยวชนกันของรถกระบะสองคัน ไม่เสียหายมาก ต่างฝ่ายต่างขอโทษแล้วแยกย้ายกัน” “รถจักรยานยนต์เสียหลักลื่นล้ม ไกลไปชนท้ายรถยนต์ คนขับจักรยานยนต์เจ็บเล็กน้อย

รถจักรยานยนต์เสียหายเล็กน้อย” “รถกระบะที่มาเล่นน้ำชนท้ายกันเอง ไม่เสียหายมาก แยกย้ายกันไป” “คนเล่นน้ำตกจากท้ายรถกระบะ บาดเจ็บเล็กน้อย” สำหรับข้อมูลอุบัติเหตุมีรายงานการเกิดอุบัติเหตุทางถนนที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในของอำเภอเมืองที่เกิดเหตุในถนนหลักของเขตเทศบาล ในช่วง 12-15 เมษายน มี 6 ราย เป็นอุบัติเหตุที่ไม่มีผู้ครุณี เช่น รถจักรยานยนต์ล้มเอง และข้อมูลทั้งหมดไม่มีรายงานผลการตรวจแอลกอฮอล์

สถิติอุบัติเหตุช่วงเทศกาลสงกรานต์

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2561 จังหวัดขอนแก่น วันที่ 11-17 เมษายน 2561 รวม 7 วัน พบว่า อุบัติเหตุสะสมจำนวน 70 ครั้ง เพิ่มขึ้นจากปี 2560 จำนวน 17 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.07 มีผู้บาดเจ็บจำนวน 70 เพิ่มขึ้นจากปี 2560 จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.07 และเสียชีวิต 7 คน ซึ่งลดลงจากปี 2560 จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.22 อำเภอที่มีผู้เสียชีวิตมากที่สุดคือ อำเภอเมืองขอนแก่น จำนวน 4 ราย รองลงมา คือ อำเภอชุมแพ จำนวน 2 ราย ส่วนอำเภอที่มีผู้บาดเจ็บสูงสุด คือ อำเภอหนองเรือ จำนวน 11 ราย อำเภอพล จำนวน 9 ราย และอำเภอชุมแพ จำนวน 8 ราย ยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด คือ จักรยานยนต์ 54 ราย รถกระบะ 7 ราย รถเก๋ง 2 ราย ถนนที่เกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่เป็นถนนในหมู่บ้าน จำนวน 40 ราย รองลงมา คือ ถนนกรมทางหลวง 24 ราย จุดที่เกิดเหตุส่วนใหญ่เป็นทางตรง จำนวน 58 ราย รองลงมา คือ ทางโค้ง จำนวน 9 ราย ทางแยก 8 ราย

ช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ ระหว่างเวลา 12.01 – 16.00 น. และช่วง 16.01 – 20.00 น.จำนวน 17 ครั้ง เท่ากัน รองลงมา คือ ช่วงเวลา 08.01 – 12.00 น. จำนวน 14 ครั้ง ช่วงอายุของผู้ประสบอุบัติเหตุ มากที่สุด คือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 22 ราย รองลงมา คือ ช่วงอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 16 ราย และช่วง 20 – 24 ปี จำนวน 13 ราย โดยสาเหตุ/พฤติกรรมเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ สูงสุด คือ เมาสู่รา และไม่สวมหมวกนิรภัย จำนวน เท่ากัน คือ 33 ราย รองลงมา คือ ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย จำนวน 11 ราย มีด่านตรวจ/จุดสกัดหลัก จุดบริการประชาชน รวม 26 อำเภอ จำนวน 72 จุด จุดตรวจ/จุดสกัดตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จำนวน 43 จุดตรวจ และมีจุดตั้งด่านชุมชนในพื้นที่ 26 อำเภอ จำนวน 717 จุด ใช้กำลังเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ พลเรือน และอาสาสมัครต่างๆ จากทุกภาคส่วน รวมทั้งสิ้นประมาณ 21,390 คน

รายงานสรุปข้อมูลจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเทศกาลสงกรานต์ 2561 ระหว่างวันที่ 11 เม.ย. 2561 ถึง 17 เม.ย. 2561 ของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า

ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต อายุต่ำกว่า 20 ปี ตีมสุรา ร้อยละ 18.67 ในวันที่ 14 เมษายน สูงถึงร้อยละ 53.85 และมีการตีมสุราตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน ทำให้สถิติผู้บาดเจ็บ และเสียชีวิตต้องใช้บริการ EMS และรักษาตัวในโรงพยาบาลเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 50 ในวันที่ 11 เมษายน 2561 และร้อยละ 20 ในวันที่ 12 เมษายน 2561 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 (รายงาน ณ วันที่ 13 พฤษภาคม 2561)

ภาพรวมของเทศกาลสงกรานต์ในถนนข้าวเหนียว ที่แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป

โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในความปลอดภัยของการที่จัดให้เป็นเขตปลอดแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการตรวจตราด้านความปลอดภัย เช่น จุดคัดกรองประชาชนก่อนเข้างาน การมีจุดบริการและเจ้าหน้าที่ประมาณ 400 นาย เดินตรวจตราไปมาและกล้อง CCTV จำนวนมาก ทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทหรือความรุนแรง แม้ว่าโดยบริบทของคนอีสาน ที่เทศกาลสงกรานต์กับการตีมแอลกอฮอล์ คือ เรื่องคู่กัน และในสภาพของพื้นที่ถูกรายรอบด้วยร้านค้า และพื้นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายๆ ทำให้พบเห็นมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากพอสมควรที่ตีมแอลกอฮอล์ก่อนเข้าเขตงาน แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็อุ้มน้ำใจในเรื่องความปลอดภัยมากกว่า ซึ่งประชาชนในพื้นที่ให้ความคิดเห็นว่า “เห็นด้วยที่ถนนข้าวเหนียวเป็นเขตปลอดเหล้า ทำให้ภาพลักษณ์งานดีขึ้น ไม่มีการทะเลาะวิวาท” “การจัดให้ถนนข้าวเหนียวเป็นเขตปลอดเหล้าได้ผลดีค่อนข้างมาก” “ถนนข้าวเหนียวเป็นเอกลักษณ์ของขอนแก่นไปแล้ว แม้ว่าจะมีคนเมาเข้าไปในงานบ้าง ก็ต้องเข้าใจ เพราะบริบทของสงกรานต์ผู้คนก็มักจะตีม” “มีแอลกอฮอล์จำหน่ายอย่างมากมาย รอบๆ บริเวณ นักท่องเที่ยวจำนวนมากตีมแล้วเข้าบริเวณงาน” “เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรม ที่ปลอดการขายการตีมแอลกอฮอล์ เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลค่อนข้างมากและเข้มงวด รู้สึกปลอดภัย” ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ต่างก็ยืนยันตรงกันว่าเหตุทะเลาะวิวาทไม่มี เพราะนักท่องเที่ยวต่างก็ทราบว่ามีเจ้าหน้าที่เฝ้าและเดินตรวจตลอด ถ้ามีเหตุทะเลาะวิวาทก็จะถูกรวบตัวได้ทันที อย่างไรก็ตาม การที่บริเวณถนนข้าวเหนียว การมีจัดกิจกรรม และซุ้มเวทีของหน่วยงานและภาคเอกชน ทำให้คนมาเที่ยวรู้สึกสนุก สามารถดึงดูดผู้คนมาร่วมกิจกรรมได้มาก โดยเฉพาะเวทีกลางที่มีศิลปินที่มีชื่อเสียงมาแสดง คนแน่นถึงขนาดเบียดเสียดเดินผ่านได้ลำบาก จึงมีความเสี่ยงให้เกิดกรณีลวนลาม ได้บ้าง อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ก็ยืนยันว่า ไม่มีถึงขั้นมีการแจ้งเหตุของการลวนลาม

แม้ว่ามีการประกาศที่ชัดเจนว่า ถนนข้าวเหนียวเป็นพื้นที่เล่นน้ำและจัดกิจกรรมสงกรานต์ปลอดแอลกอฮอล์ และเจ้าหน้าที่ลงเดินเท้าตรวจตรา วันละ 3 ครั้ง นักวิจัยและทีมงานยังพบ การกระทำที่เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ในค่ำวันที่ 13 เมษายน จากประตูเมืองไปก่อนถึงศาลหลักเมือง ยังพบเห็นการตีมแอลกอฮอล์

ในคืนที่สำหรับนั่งพักข้างๆ เวทีของภาคเอกชน และแผงลอยชั่วคราวที่ตั้งเรียงเปียร์ไว้ เพื่อจำหน่ายอย่างชัดเจน ตลอดจน การที่นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเทเบียร์ลงในกระป๋อง เล่นน้ำ หรือกระดิกเครื่องดื่มแล้วถือเข้าไปในเขตงาน และวันที่ 15 หลังจากการเล่นคลื่น มนุษย์ เวลาประมาณ 21.30 น ก็ยังพบนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งยืนดื่มเบียร์อยู่ในบริเวณ ถนนใกล้ศาลหลักเมือง

ภาพที่ 14 การจำหน่ายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนข้าวเหนียว

บทที่ 5

สรุปการวิจัยและอภิปราย

สรุปผลการวิจัย

การจัดงานประเพณีสุดยอดสงกรานต์อีสาน เทศกาลดอกคูนเสียงแคน และถนนข้าวเหนียว ประจำปี 2561 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 8 – 15 เมษายน 2561 ภายใต้แนวคิดการจัดงาน “สาตคักคัก สาตให้ม่วน” โดยเทศบาลนครขอนแก่นแบ่งการจัดงานเป็น 2 พื้นที่คือ

1. พื้นที่บริเวณริมบึงแก่นนคร ระหว่างวันที่ 8 – 12 เมษายน 2561 ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทำนุบำรุงพระศาสนา วัฒนธรรมประเพณี การละเล่น การแสดง กิจกรรมพื้นบ้านวิถีอีสาน ได้แก่ การประกวดหมอลำซิ่ง การจำหน่ายสินค้า OTOP การแสดงวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ-หนังจอยักษ์

2. พื้นที่บริเวณถนนข้าวเหนียว (ถนนศรีจันทร์) เป็นพื้นที่โซนนิ่งสำหรับเล่นสงกรานต์ เพื่อความปลอดภัยของผู้ร่วมงาน และเป็นงานสงกรานต์ปลอดแอลกอฮอล์ จัดกิจกรรมระหว่างวันที่ 12 – 15 เมษายน 2561 ให้ความสำคัญกับการแสดงออกถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ร่วมสมัย และรักษาความเป็นอีสานวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ ถนนข้าวเหนียวมีการปิดกั้นการจราจรไม่ให้มีรถผ่านในพื้นที่จัดงานเป็นระยะทาง ประมาณ 1.0 กม. มีชุมชนเวทีของทางหน่วยงานราชการและภาคเอกชนมากกว่า 10 เวที โดยมีกิจกรรมเวทีกลางอยู่บริเวณใกล้วงเวียนศาลเจ้าพ่อหลักเมือง โดยแต่ละวันจะมีศิลปินที่มีชื่อเสียงมาสร้างความบันเทิงให้กับนักท่องเที่ยว และจุดเด่นที่สุดของงาน คือ การเล่น Human Wave คลื่นมนุษย์ไร้แอลกอฮอล์ ตอน คลื่นมนุษย์ย้อนยุคสุดประตูเมือง ณ ขอนแก่น

สำหรับ พื้นที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่พื้นที่จัดกิจกรรมของเทศบาลนครขอนแก่นก็มีการเล่นน้ำตามถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง ถนนรอบบึงแก่นนคร ถนนศรีจันทร์ และถนนริ่นรมย์ การเล่นน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นการที่ประชาชนนำถังน้ำ/ภาชนะบรรจุน้ำขึ้นทำยรถกระบะ และนักท่องเที่ยวเล่นน้ำอยู่ทำยรถ โดยประชาชนที่อยู่อาศัยริมถนนก็ตั้งภาชนะบรรจุน้ำ เล่นสาดน้ำก็ยรถกระบะสงกรานต์ที่ผ่านไปมา สำหรับพื้นที่รอบๆ บริเวณการจัดงานถนนข้าวเหนียว มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของห้างสรรพสินค้า และสถานบันเทิงมีชุมชนตั้งโต๊ะแผงลอยขายอุปกรณ์เล่นสงกรานต์ อาหารเครื่องดื่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่พบเห็นทั่วไป

ในส่วนของการดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ถนนข้าวเหนียวจะเข้มข้นมากกว่าพื้นที่ทั่วไป โดยมีการตั้งจุดคัดกรองก่อนเข้าบริเวณงาน 3 จุด จุดบริการประชาชนของตำรวจ 9 จุดซึ่งมีตำรวจประจำและเดินตรวจตราในรัศมีที่ได้รับมอบหมายตลอดเวลา และการตั้งศูนย์ประสานงานของตำรวจท่องเที่ยวใกล้เวทีกลาง มีการติดตั้งกล้อง CCTV ตลอดเส้นทาง จัดแผนเส้นทางอพยพกรณีฉุกเฉิน รวมถึงมีการตั้งชุดรักษาความสงบเรียบร้อยและหน่วยเคลื่อนที่เร็วที่จะดูแลบริเวณความปลอดภัยรอบๆ ถนนข้าวเหนียวด้วย

ในส่วนของการดำเนินการควบคุมการจำหน่ายแอลกอฮอล์ คณะทำงาน ซึ่งนำโดยสรรพสามิต และตำรวจ ทหารเดินเท้าตรวจตราตั้งแต่วันที่ 11-12 เพื่อป้องปราม และขอความร่วมมือร้านค้าในเขตพื้นที่ทั่วไปให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และสำหรับพื้นที่ถนนข้าวเหนียวจะเป็นการเดินเท้าตรวจตราป้องปรามมิให้มีการจำหน่ายแอลกอฮอล์ โดยคณะทำงานจะเดินตรวจร้านค้าและแผงลอยวันที่ 13-15 เม.ย. วันละ 3 ครั้ง ส่วนพื้นที่ทั่วไป มาตรการการดูแล ป้องปรามไม่เข้มข้น พบมีป้ายเตือนเกี่ยวกับเมาไม่ขับบ้าง แต่ไม่มีป้ายเตือนเรื่องการกระทำผิดตาม พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลกระทบด้านบวกของเทศกาลสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ที่คล้ายคลึงกัน ทั้งในพื้นที่ถนนข้าวเหนียวและพื้นที่ทั่วไป คือ 1) ความสนุกสนานจากการเล่นน้ำและการจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ 2) ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมสังสรรค์ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี และเล่นเวฟ เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในคนหนุ่มมาก แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว 3) การจัดงานเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจ มีนักท่องเที่ยวทั้งในขอนแก่น และจากต่างจังหวัดหรือต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวเทศกาลสงกรานต์ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นจำนวนมาก โดยเฉพาะการเล่นคลื่นมนุษย์ในวันที่ 15 เมษายน ประมาณการจำนวนผู้ร่วมกิจกรรมมากกว่า 1.6 แสนคน ร้านค้า ต่างยอมรับว่า ขายดี รายได้เพิ่มขึ้นเยอะ

ผลกระทบด้านลบที่สำคัญที่คล้ายคลึงกันทั้งในพื้นที่ถนนข้าวเหนียวและพื้นที่ทั่วไป ได้แก่ 1) มลภาวะทางเสียงและสิ่งแวดล้อม เช่น เสียงดังจากรถที่มาเล่นน้ำติดเครื่องเสียงเปิดเพลงเสียงดัง และมีขยะที่ทิ้งตามพื้นเรียกรวด 2) รถเยอะ/แออัด การจราจรติดขัด เดินทางไปมาไม่สะดวกรถเล่นน้ำวิ่งช้า จอดบ่อยๆ เสียงอุบัติเหตุจากรถ 3) การลวนลามหรือคุกคามทางเพศ พบทั้งกรณีผู้ชายลวนลามผู้หญิง และสาวประเภทสองลวนลามผู้ชาย แต่ก็จะมีเพียงโดยการมองหน้าและแสดงอาการไม่พอใจไม่ถึงกับมีการต่อว่ากันรุนแรงหรือทะเลาะวิวาท ทั้งนี้ ไม่มีการเอาเรื่องหรือแจ้งเหตุ 4) การแต่งกายไม่เหมาะสม แม้ว่ากระแสการนุ่งห่มผ้าไทยจะเป็นที่นิยมมากในช่วงเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2561 ทั้งนี้พบเห็นนักท่องเที่ยวหญิงกระเบน เสื้อแบบไทยๆ กางเกงลายไทย มาเล่นน้ำกันมากขึ้นอย่างเห็น

ได้ชัด แต่ก็ยังปรากฏว่านักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งแต่งกายไม่เหมาะสมอยู่บ้าง เช่น การเสื้อกาง
เสื้อคอกว้าง หรือ นุ่งกางเกงรัดรูปและสั้นมาก

ผลกระทบทางลบที่แตกต่างชัดเจน

1) การกระทำที่เป็นการฝ่าฝืน พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าทางคณะ
เจ้าหน้าที่จะออกตรวจตราป้องปรามการกระทำที่ฝ่าฝืน พรบ. ดังกล่าวในช่วงวันที่ 11-12
เมษายน แต่ในสถานที่ของเอกชน เช่น ห้างสรรพสินค้า และสถานบันเทิงที่อยู่ใกล้เขตโซนนิ่ง
มีการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ปาร์ตี้โฟม คอนเสิร์ตมีการจำหน่าย
แอลกอฮอล์ให้คนทุกเพศทุกวัยมีการดื่มแอลกอฮอล์บนท้ายรถกระบะขณะเล่นสงกรานต์
ทำให้พบเห็นมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาเล่นน้ำในอาคารมินิเมมา 2) การทะเลาะวิวาท
ที่ผู้เกี่ยวข้องมีอาการเมาสุรา มีบาดเจ็บจากการชกต่อยเล็กน้อย 3) อุบัติเหตุทั่วไปและ
อุบัติเหตุจราจร เช่น มีการเฉี่ยวชนกันของรถที่มาเล่นน้ำ คนเล่นน้ำตกจากท้ายรถบาดเจ็บ
เล็กน้อยรถจักรยานยนต์ล้มเอง

ภาพรวมของเทศกาลสงกรานต์ในถนนข้าวเหนียว ที่แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป

โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในความปลอดภัยของการจัดให้เป็นเขต
ปลอดแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการตรวจตราด้านความ
ปลอดภัย เช่น จุดคัดกรองประชาชนก่อนเข้างานมีจุดบริการและเจ้าหน้าที่จำนวนมากเดิน
ตรวจตราไปมาและกล้อง CCTV จำนวนมาก ทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจว่าจะไม่เกิด
เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทหรือความรุนแรง แม้ว่าโดยบริบทของคนอีสาน ที่เทศกาล
สงกรานต์กับการดื่มแอลกอฮอล์คือเรื่องคู่กัน และในสภาพของพื้นที่โซนนิ่งที่ถูกรายรอบ
ด้วยสถานบันเทิงและพื้นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายๆ ทำให้พบเห็นมีนักท่องเที่ยว
จำนวนมากที่ดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเข้าเขตงาน แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็อุ้มนใจในเรื่องความ
ปลอดภัยมากกว่า ภาพลักษณ์งานดีขึ้น เห็นว่าถนนข้าวเหนียวเป็นเขตปลอดเหล้าได้ผลดี
ค่อนข้างมาก และเป็นเอกลักษณ์ของขอนแก่นทั้งนี้เจ้าหน้าที่ทุกส่วนก็ยืนยันตรงกันว่า การ
มีจัดกิจกรรม และซุ้มเวทีของหน่วยงานและภาคเอกชน ตลอดจนเวทีกลางที่มีศิลปินที่มี
ชื่อเสียงมาแสดง คนแน่นถึงขนาดเบียดเสียดเดินผ่านได้ลำบาก แต่เหตุทะเลาะวิวาทไม่มี
เพราะนักท่องเที่ยวต่างก็ทราบว่ามีเจ้าหน้าที่เฝ้าและเดินตรวจตลอด ถ้ามีเหตุทะเลาะ
วิวาทก็จะถูกรวบตัวได้ทันที

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามีการประกาศที่ชัดเจนว่า ถนนข้าวเหนียวเป็นพื้นที่เล่นน้ำและ
จัดกิจกรรมสงกรานต์ปลอดแอลกอฮอล์ และเจ้าหน้าที่ลงเดินเท้าตรวจตรา วันละ 3 เวลา
ก็ยังพบมีการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืน พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การดื่ม
แอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่สำหรับนั่งพักข้างๆ เวทีของภาคเอกชน และแผงลอยชั่วคราวที่ตั้ง

เรียงเบียร์ไว้เพื่อจำหน่ายตลอดจน นักท่องเที่ยวเทเบียร์ลงในกระป๋องเล่นน้ำ หรือกระตัก เครื่องดื่มแล้วถือเข้าไปในเขตงาน

อภิปรายผล

ภาพรวมในเขตพื้นที่ที่มีความสงบเรียบร้อยและปลอดภัยในการเล่นสงกรานต์และเล่นคลื่นมนุษย์ที่ตีกว่าพื้นที่ไหนทั้งไปอย่างชัดเจน เช่น การกำหนดพื้นที่จัดงานสงกรานต์ โดยการปิดการจราจร ทำให้ไม่มีรถราขั้วไขว้ ที่ปะปนไปกับนักท่องเที่ยวที่เดินเท้า เข้ามาในบริเวณงาน พฤติกรรมการเล่นน้ำและการแสดงออกทั่วไปก็เป็นการเล่นน้ำที่สุภาพเรียบร้อย เนื่องด้วยนักท่องเที่ยวมีความหลากหลายทั้งวัยและเพศ มากันเป็นกลุ่มครอบครัว ด้วยเจตนาารมณ์ที่จะมาเล่นน้ำ หรือมาชมการละเล่นเชิงวัฒนธรรม และเวทีการแสดงต่างๆ ของบริษัทห้างร้านและเวทีกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากนโยบายและการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการกำหนดให้ถนนข้าวเหนียวเป็นเขตสงกรานต์ปลอดเหล้า โดยการห้ามจำหน่าย และห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ดำเนินการต่อเนื่องมานานกว่าสิบปี และประชาชนส่วนใหญ่รับรู้และยอมรับในกติกาสังคมกันมากขึ้น ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในด้านสุขภาพแบบเฉียบพลัน การเกิดเหตุลวนลาม การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย และอุบัติเหตุ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2561 ของจังหวัดขอนแก่น ยังคงมีอยู่บ้าง ในเขตพื้นที่ทั่วไป ในขณะที่ไม่มีการเกิดเหตุในเขตพื้นที่ถนนข้าวเหนียว ทั้งนี้ เนื่องจากเขตพื้นที่ถนนข้าวเหนียว มีการตรวจตราคัดกรองนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพื้นที่บริเวณงาน และการกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่ห้ามดื่มห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าพื้นที่นอกเขตไม่ได้เข้มงวดเกี่ยวกับการห้ามดื่มห้ามจำหน่าย และปรากฏมีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ดื่มก่อนเข้าบริเวณงาน แต่กลุ่มคนดังกล่าวก็ยังอยู่ในสภาพที่ไม่ถึงขั้นเมามาย ร่วมกับการที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ อปพร. เดินตรวจตราด้านความปลอดภัยตลอดเวลา หากเกิดเหตุความไม่ปกติ จะสามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างรวดเร็วทันท่วงที ในขณะที่เหตุการณ์เหล่านี้ก็ยังคงเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ทั่วไป เนื่องจากการเล่นน้ำในเขตพื้นที่ทั่วไป มีทั้งรถราขั้วไขว้ มีการจำหน่ายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามอัธยาศัย จึงปรากฏว่า มีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในสภาพเมามาย ร่วมกับบางส่วนมีการแต่งกายที่ล่อแหลม ทำให้เป็นที่ยั่วยุอารมณ์ของผู้ก่อเหตุ และในบางกลุ่มก็เกิดจากสภาพจิตใจของผู้ก่อเหตุที่มุ่งใช้เทศกาลสงกรานต์ในการสร้างโอกาสกระทำพฤติกรรมเหล่านั้น

ดร.นิรุจน์ อุทธา ผู้อำนวยการศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของกรมควบคุมมลพิษ เห็นว่า ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เรียกว่า “กติกามหาชนถนนข้าวเหนียว” จำนวน 3 ข้อที่ประชาชนร่วมใจกันปฏิบัติ คือ 1. ไม่ดื่ม 2. ไม่เมา 3. ไม่ทะเลาะวิวาท งานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวได้ก้าวสู่

ความเป็นวัฒนธรรมสงกรานต์ที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืนที่คนขอนแก่นภาคภูมิใจ จนกระทั่งต่อมาในปี 2557 ภาคประชาสังคมได้เสนอให้คำว่า “ถนนข้าวเหนียว ถูกบรรจุให้เป็นหนึ่งคำขวัญของจังหวัดขอนแก่น และในปีนี้การจัดงานได้ประสบผลสำเร็จอย่างงดงาม ประชาชนร่วมงานกันอย่างคึกคัก สนุก ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์ ประชาชนมาร่วมกิจกรรมคลื่นมนุษย์ปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์กันมากขึ้น

ผลการประเมินงานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว สนุกปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์ ปี 2561 ของศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศเครื่องตีมแอลกอฮอล์ พบว่า

1. สามารถลดนักตีมหน้าใหม่ลงได้ 10 เท่าตัวในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา
2. ประชาชนปฏิบัติตามกติกามหาชน ไม่ตีม ไม่เมา ไม่ทะเลาะวิวาท
3. ถนนข้าวเหนียวกลายเป็นพื้นที่กลางของคนขอนแก่น ทำหน้าที่เสมือนเป็น

แม่เหล็กดึงดูดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ถนนข้าวเหนียว จึงเป็นความภูมิใจของคนขอนแก่น โดยประชาชนเห็นว่ามีความปลอดภัยเพราะไม่มีเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ร้อยละ 97.1 เห็นด้วยที่ไม่ควรรับงบสนับสนุนจากรัฐกิจเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ร้อยละ 95.7 เห็นว่าเป็นการจัดงานที่ไม่มีคนเมา และการทะเลาะวิวาทอย่างชัดเจน และร้อยละ 91.7 เห็นว่าเป็นพื้นที่การแสดงออกของเด็กเยาวชนอย่างสร้างสรรค์ และที่สำคัญ คือ คนขอนแก่นมีความภูมิใจต่อการจัดงานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวสนุกปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์ ร้อยละ 98.9 จากทุกภาคส่วนมาร่วมเป็นเจ้าของอย่างภาคภูมิใจ

การกำหนดพื้นที่ในการจัดงานช่วยให้มีพื้นที่ที่ปราศจากแอลกอฮอล์ แม้ว่ายังไม่สามารถที่จะทำให้แอลกอฮอล์หมดไปในพื้นที่เล่นสงกรานต์ได้ ยังพบว่า มีการละเมิดกฎหมายการจำหน่ายบางส่วน ทั้งในลักษณะลักลอบจำหน่าย หรือ แอบแฝงในภาชนะประเภทกระติกน้ำ/ถังน้ำแข็ง ร่วมกับการที่พื้นที่เอกชนที่อยู่ข้างเคียงยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย และยังจำหน่ายแอลกอฮอล์ จึงเป็นโอกาสที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถหาแอลกอฮอล์ดื่มได้ ก่อนเข้าพื้นที่บริเวณถนนข้าวเหนียว

สถิติอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น แม้จะลดลง แต่ก็ยังไม่มีข้อมูลแน่ชัดว่าเกิดจากการจำกัดพื้นที่ในการจัดงานเทศกาลสงกรานต์หรือไม่ แต่ที่ชัดเจน คือ เจ้าหน้าที่สามารถระงับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว ทันทีที่ รวมทั้งรูปแบบการจัดงาน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาร่วมกิจกรรม ดังนั้นจึงเกิดผลต่อเศรษฐกิจของจังหวัด ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาร่วมกิจกรรม เช่น การเล่นคลื่นมนุษย์ที่มีนักท่องเที่ยวมากกว่าแสนคน ที่เข้ามาท่องเที่ยวและจับจ่ายใช้สอย

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของจังหวัด พื้นที่เขตปลอดแอลกอฮอล์ยังเป็นพื้นที่เล็กๆ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทั่วไปของเทศบาลนครขอนแก่น การที่ปล่อยให้พื้นที่ทาวไป หรือพื้นที่รอบๆ ถนนข้าวเหนียวซึ่งมีสถานบันเทิงจำนวนมาก ยังมีการจัด

กิจกรรมส่งเสริมการขาย หรือปล่อยให้มีการจำหน่ายแอลกอฮอล์อยู่ใกล้กับพื้นที่โซนนิ่ง ก็มีผลเสียต่อพื้นที่จัดงานบ้าง เนื่องจากจุดพื้นที่ทั่วไป หรือบริเวณรอบๆ เหล่านั้น จะเป็นจุดผลิตนักท่องเที่ยวที่มีอาการเมาสุราให้เข้าไปในพื้นที่จัดงาน โดยไม่มีการควบคุม หรือให้ออกไปขับซี่ยวดยาน หรือออกไปเล่นน้ำโดยขาดสติ จึงอาจยังมีส่วนต่อผลกระทบทางลบได้ เช่น การเล่นน้ำที่ไม่เหมาะสม การทะเลาะวิวาทและความรุนแรง หรือ อุบัติเหตุ

บรรณานุกรม

1. วันสงกรานต์ ประวัติวันสงกรานต์ เทศกาลสงกรานต์ นางสงกรานต์
<http://www.educatepark.com/วันสงกรานต์/>
2. ประวัติสงกรานต์ และประเพณีสงกรานต์
<https://scoop.mthai.com/specialdays/1733.html>
3. ประเพณีสงกรานต์ <http://ประเพณี.net/ประเพณีสงกรานต์/>
4. สงกรานต์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <https://songkranthaistat.wordpress.com/สงกรานต์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/>
5. สงกรานต์ในปัจจุบัน และอนาคต <https://highlight.kapook.com/view/21049>
6. Thaistudy Group A5 'สถาปัตยกรรม'. Songkran Festival. 2013 Kasetsart University <http://milk36366.wixsite.com/songkran-festival/buzz>
7. 15 ปี สงกรานต์ถนนข้าวเหนียว ตำนานสงกรานต์ปลอดภัยแห่งแรกของไทย ลดนักดื่มลงได้สิบเท่า. <https://www.77kaoded.com/content/82626>
8. บทพิสูจน์สงกรานต์ไร้แอลกอฮอล์.
<http://www.thaihealth.or.th/Content/36158-บทพิสูจน์สงกรานต์ไร้แอลกอฮอล์%20.html>
9. สงกรานต์ถนนข้าวเหนียวขอนแก่น.
<https://www.facebook.com/songkrankhonkaen/>
10. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7. สรุปผลการดำเนินงาน การป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน (RTI) ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี 2561 (11-17 เมษายน 2561).
11. ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
12. ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลจังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
เครื่องมือในการวิจัย

แบบบันทึกการสังเกต ชุดที่ 1
พื้นที่จัดกิจกรรม

ชื่อผู้สังเกตการณ์.....วันที่ .....เมษายน 2561
เวลา .....

รายละเอียดสถานที่ที่ทำสังเกตการณ์ ถนน /บริเวณจากไหนถึงไหน

.....
.....
.....
.....

บริบทและบรรยากาศในพื้นที่ดังกล่าว เช่น ป้ายโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ จำนวน
นักท่องเที่ยว การแต่งกาย กิริยาอาการและลักษณะการเล่นน้ำ จุดเติมน้ำ

.....
.....
.....
.....

รูปแบบกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว เช่น ชุมน/เวที การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ชนิดของการ
แสดง หรือการเล่น

.....
.....
.....
.....

ลักษณะร้านค้า และจุดจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม มีมากน้อยเพียงใดสังเกตพบมีการ
จำหน่ายเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่อย่างไร ถ้ามี มีกี่จุด และลักษณะของจุด
จำหน่ายและวิธีการจำหน่ายเป็นแบบไหนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

มาตรการ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสงกรานต์ปลอดเหล้า เช่น การห้ามจำหน่าย/ดื่มสุรา และการจำหน่ายสุราแก่เยาวชนต่ำกว่า 20 ปี เช่น การตรวจตรานักท่องเที่ยวและบุคคลที่ผ่านเข้าออกบริเวณงาน การมีป้ายประชาสัมพันธ์เขตสงกรานต์ปลอดเหล้า/ห้ามจำหน่ายและดื่มสุรา การลดป้ายโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การมีজনท. เดินตรวจตรา และป้องปราม ตักเตือน หากพบมีการจำหน่าย หรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณงาน

.....

.....

.....

.....

การโฆษณา/ประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือในการเล่นสงกรานต์ปลอดเหล้า และการเสาดน้ำสงกรานต์อย่างสุภาพเพื่อรักษาวัฒนธรรมอันดีงามและสงกรานต์อย่างความปลอดภัยของ

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกการสังเกตชุดที่ 2

บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (เช่น การลวนลาม การคุกคามทางเพศ ทะเลาะวิวาทอุบัติเหตุ)

ชื่อผู้บันทึก.....วัน-เวลาที่เกิดเหตุ .....เมษายน 2561
เวลา .....

รายละเอียดสถานที่เกิดเหตุการณ์ พื้นที่/บริเวณ ถนน และลักษณะในพื้นที่ขณะเกิดเหตุ

.....
.....
.....

รูปแบบของเหตุที่เกิดขึ้น (ใคร ทำอะไร ใคร อย่างไร ก่อนเกิดเหตุผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ ทำอะไรอยู่ เช่น เล่นน้ำ เดินหน้าเวที ขนาดของกลุ่ม การแต่งกาย และ กิริยาอาการขณะเกิดเหตุ)

.....
.....
.....

ลักษณะผลกระทบ/ความเสียหายเช่น การแสดงออกด้านความไม่สบายกาย/ใจ การบาดเจ็บ บาดแผล ข้ำวของเสียหาย

.....
.....
.....

จำนวนผู้เกี่ยวข้องในเหตุนั้นๆ..... คน ดื่มแอลกอฮอล์..... คน ไม่ดื่มแอลกอฮอล์..... คน

จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ.....คน ดื่มแอลกอฮอล์..... คน ไม่ดื่มแอลกอฮอล์..... คน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ก่อเหตุ (ถ้ามี)เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง อายุ .....ปี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ได้รับผลกระทบเพศ [ ] ชาย [ ] หญิง อายุ .....ปี

ลักษณะของผู้ได้รับผลกระทบ

[ ] คนพื้นที่ ( ) อาศัยในเขตเทศบาลนคร ( ) อาศัยนอกเขตเทศบาลนคร

[ ] นักท่องเที่ยว ( ) ชาวไทย--ต่างจังหวัด ( ) ชาวต่างประเทศ เชื้อชาติ.....

ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การมีบุคคลเข้าระงับเหตุ หรือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน)

ชื่อผู้บันทึก.....วันที่ .....เมษายน 2561

เวลา .....

ผู้ถูกสัมภาษณ์สังกัดหน่วยงาน.....

สถานที่ปฏิบัติงานขณะสัมภาษณ์ .....

1. ภารกิจ และความรับผิดชอบในช่วงจัดงานสงกรานต์ คือ อะไรบ้าง ลักษณะงาน จุดปฏิบัติงาน จำนวนครั้งและระยะเวลา ขอบเขตอำนาจการตัดสินใจ และวิธีการติดต่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา/หน่วยอื่น

.....

.....

.....

.....

ในช่วงการปฏิบัติงานวันนี้ พบเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ หรือไม่

1.1 การคุกคามทางเพศ การลวนลาม

เวลา-สถานที่เกิดเหตุ .....

รายละเอียดเหตุ (ลักษณะและจำนวนผู้เกี่ยวข้อง เพศ รูปแบบ/วิธีการ ผลกระทบที่เกิด ความเกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์)

.....

.....

.....

.....

วิธีการจัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นอย่างไร เช่น วิธีการระงับเหตุ/การช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้อง/การรายงานไปยังหน่วยงาน

.....

.....

.....

.....

1.2 ทะเลาะวิวาท เมมาอาละวาด อุบัติเหตุ

เวลา-สถานที่เกิดเหตุ .....

รายละเอียดเหตุ (ลักษณะจำนวนผู้เกี่ยวข้อง เพศ ลักษณะเหตุการณ์ ผลกระทบที่เกิดความเกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์)

.....
.....
.....

วิธีการจัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นอย่างไร เช่น วิธีการระงับเหตุ/การช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้อง/การรายงานไปยังหน่วยงานอื่น

.....
.....
.....

2. ท่านเห็นด้วยหรือมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมที่มีในเทศกาลสงกรานต์ (เช่น มินิคอนเสิร์ต ปาร์ตี้ สงกรานต์โฟม ลานเล่นน้ำที่มีดนตรี) อย่างไรบ้าง และท่านมีความคิดเห็นต่อการจัดให้ถนนข้าวเหนียวเป็นเขตสงกรานต์ปลอดเหล้าอย่างไร ได้ผลหรือไม่ ควรมีกิจกรรมหรือมาตรการอะไรเพิ่มเติม เพื่อเป็นการป้องปรามการเกิดเหตุ และเพื่อความมั่นใจในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (ประชาชน นักท่องเที่ยว)

ชื่อผู้บันทึก.....วันที่ .....เมษายน 2561

เวลา .....

สถานที่ปฏิบัติงานขณะสัมภาษณ์ .....

1. วันนี้ ท่านเข้าร่วม/เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสงกรานต์ในฐานะอะไร ( ) นักท่องเที่ยว

( ) ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่

--นักท่องเที่ยว --ท่านมาจากไหนอย่างไร มาเป็นกลุ่มกี่คน ปีนี้เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยเพียงใดอุปกรณ์การเล่นน้ำ ได้เข้าร่วมกิจกรรมบริเวณซุ้ม/เวทีหรือไม่ ซื้ออาหาร/เครื่องดื่ม

.....
 .....
 .....
 .....

ประชาชนทั่วไป/ผู้อาศัยในพื้นที่ --ท่านอาศัยห่างจากบริเวณนี้มากน้อยเพียงใด ได้เข้าร่วมกิจกรรมสงกรานต์ดีด้วยหรือไม่อย่างไร ได้จำหน่ายอาหาร/เครื่องดื่ม หรือบริการอื่นๆหรือไม่

.....
 .....
 .....
 .....

2. การจัดกิจกรรมงานสงกรานต์นี้ มีการได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ หรือไม่ เช่น ทางจิตใจ ความสนุกสนาน /ความรำคาญ เช่น เสียงดัง หนวกหู-ไม่สบายใจ นอนไม่หลับ เหม็นขยะ เดินทางไม่สะดวก หรือ ทางเศรษฐกิจ เช่น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น หรือ รายได้ลดลง อย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....

3. ท่านเห็นด้วยหรือมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมที่มีในเทศกาลสงกรานต์ (เช่น มินิคอนเสิร์ตปาร์ตี้ สงกรานต์โฟม ลานเล่นน้ำที่มีดนตรี) อย่างไรบ้าง มีทัศนคติความคิดเห็นทางบวก หรือผลดี ระบุ

.....
.....
.....
.....
.....

ท่านมีทัศนคติความคิดเห็นในทางลบต่อการจัดกิจกรรมสงกรานต์หรือไม่ เช่น สภาพแวดล้อมรอบที่พักอาศัย มลภาวะทางเสียง ความรำคาญ ความสกปรก การจราจร เป็นต้น

.....
.....
.....
.....
.....

4. วันนี้ ท่านได้พบเหตุการณ์เช่น (การคุกคามทางเพศ ลวนลาม ทะเลาะวิวาท เมาะ อาละวาด บาดเจ็บ อุบัติเหตุ หรือไม่

4.1 การคุกคามทางเพศ การลวนลาม เวลา-สถานที่เกิดเหตุ .....

รายละเอียด (จำนวนผู้เกี่ยวข้อง เพศ รูปแบบการคุกคาม ผลกระทบที่เกิด และความเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์)

.....
.....
.....
.....

วิธีการจัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นที่ท่านทราบ คือ อย่างไร ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเหตุดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

4.2 ทะเลาะวิวาท เมมาอาละวาด เวลา-สถานที่เกิดเหตุ .....
รายละเอียด (จำนวนผู้เกี่ยวข้อง เพศ ทะเลาะวิวาท เมมาอาละวาด ผลกระทบที่เกิดความ
เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

วิธีการจัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นที่ท่านทราบคืออย่างไร ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ
เหตุดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.3 บาดเจ็บ อุบัติเหตุ เวลา-สถานที่เกิดเหตุ .....
รายละเอียด (จำนวนผู้เกี่ยวข้อง เพศ บาดเจ็บ อุบัติเหตุ ผลกระทบที่เกิดความเกี่ยวข้องกับ
แอลกอฮอล์)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

วิธีการจัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นที่ท่านทราบ คือ อย่างไร ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเหตุดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (ธุรกิจ ห้างร้าน ผู้จัดกิจกรรม)

ชื่อผู้บันทึก.....วันที่ .....เมษายน 2561

เวลา .....

รายละเอียดและบริบทสถานที่ขณะสัมภาษณ์ (บริเวณไหน มีกิจกรรมอะไรบ้าง อย่างไร
จำนวนและลักษณะผู้เข้าร่วมกิจกรรมและนักท่องเที่ยว

.....
.....
.....
.....

1. บริษัท/ร้านค้าของท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในช่วงเทศกาลสงกรานต์อย่างไร
และธุรกิจของท่านมีกิจกรรมส่งเสริมการขายอย่างไรบ้าง และมีกิจกรรมส่งเสริมการขาย
เครื่องมือแอลกอฮอล์หรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ในภาพรวมแล้ว ธุรกิจของท่านได้รับผลทางบวกจากการเข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรม
ส่งเสริมการขายดังกล่าวอย่างไรบ้าง เช่น รายได้เพิ่มสูงขึ้น ชื่อเสียงและโอกาสทางธุรกิจ

.....
.....
.....
.....
.....

3. ธุรกิจของท่านได้รับผลทางลบจากการเข้าร่วมกิจกรรมและกิจกรรมส่งเสริมการขาย
ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมการขายเครื่องมือแอลกอฮอล์ดังกล่าวอย่างไร เช่น ถูกคนเมา
ทำลายข้าวของ อาละวาด เป็นต้น

.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่า การจัดกิจกรรมสงกรานต์ และการมีมาตรการต่างๆ ของเทศบาลนคร
ขอนแก่น ในช่วงเทศกาลสงกรานต์มีผลกระทบต่อธุรกิจ และโอกาสทางธุรกิจของท่าน
อย่างไรต่อท่านบ้างหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก 2
สถิติการบาดเจ็บในช่วงเทศกาลสงกรานต์

ภาคผนวก 3
การรักษาความปลอดภัย

บรรยายสรุป
การรักษาความสงบเรียบร้อย
“งานประเพณีสุดยอดสงกรานต์
เทศกาลดอกคูณเสียงแคน
และถนนข้าวเหนียว”

13 – 15 เมษายน 2561

ขอนแก่นสงกรานต์'61
“สาดคักคัก สาดให้ม่วน”

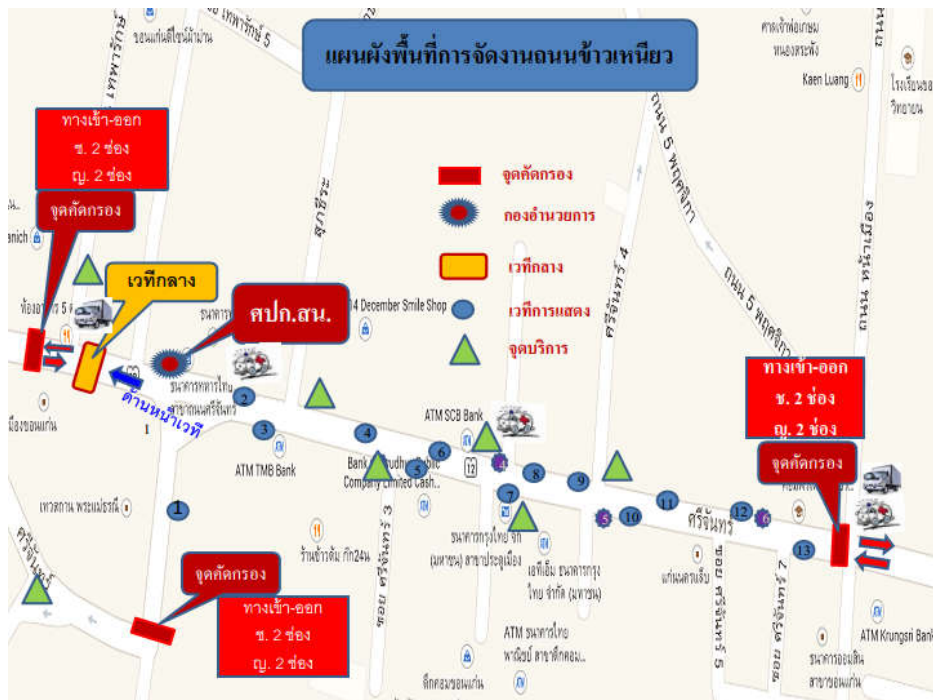

การจัดกำลังพื้นที่ถนนข้าวเหนียว

จัดกำลังปฏิบัติหน้าที่เป็น 9 ส่วน

1. ประจำ ศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้าฯ(สปก.สน.๓) รอง ผบ.ก.๓ นาย เป็น ผบ.สปก.๓
2. ประจำจุดคัดกรอง จำนวน 3 จุด
3. ประจำจุดบริการประชาชน จำนวน 8 จุด
4. ชุดเก็บกู้วัตถุระเบิด (EOD) 1 ชุด พร้อมประตูดตรวจโลหะแบบเดินผ่าน 1 เครื่อง และเครื่องตรวจโลหะแบบมือถือ 9 อัน
5. ชุดสืบสวนนอกเครื่องแบบ (สืบสวนหาข่าวป้องกันเหตุในบริเวณพื้นที่จัดงาน)
6. ชุดเคลื่อนที่เร็ว เข้าเผชิญเหตุ (ชุดสังเขก) หลังจากงานเลิก จำนวน 4 ชุด
7. ชุดอำนวยความสะดวกด้านการจราจร พื้นที่วงกลาง (รอบบริเวณจัดงานถนนข้าวเหนียว) จำนวน 4 ชุด รวม 17 นาย
8. ชุดอำนวยความสะดวกด้านการจราจร พื้นที่วงนอก (เส้นทางทั่วไปในเขตเทศบาลนครขอนแก่น) จำนวน 34 ชุด รวม 46 นาย

- มีหน้าที่ - รักษาความสงบเรียบร้อยภายในโซนรับผิดชอบ
- ให้หัวหน้าชุด รายงานผลการปฏิบัติให้ศูนย์อำนวยความสะดวกส่วนหน้าทราบ ทุกชั่วโมง
  - หลังเสร็จภารกิจให้รายงานผลการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร ทุกวัน
  - กรณีมีเหตุการณ์ผู้ถูกจับให้ระบายคนออกตามเส้นทางที่กำหนดภายในโซนรับผิดชอบ
  - ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ ผบ.เหตุการณ์ เป็นผู้สั่ง

สรุปการจัดกำลังพื้นที่งานสงกรานต์ (ถนนข้าวเหนียว)

- สภ.เมืองขอนแก่น	= 139 นาย
- กก.สส.ภ.จว.ขอนแก่น / ชุด EOD	= 15 นาย
- ตร.ท่องเที่ยว / อส.ตร.ท่องเที่ยว	= 10 นาย
- สารวัตรทหาร	= 24 นาย
- ทหาร (กกล.รส.จว.ขอนแก่น)	= 60 นาย
- อส.ตร. /มูลนิธิ /รถยก	= 51 คน

รวมใช้กำลัง 299 คน / วัน

ภาคผนวก 4

รายงานการดำเนินงานป้องกันการบาดเจ็บทางถนนเทศกาลสงกรานต์

กรมควบคุมโรค
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 7 ชั้นบน

สรุปผลการดำเนินงาน การป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน (RTI) ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี 2561 (11-17 เมษายน 2561)

ภาพรวมประเทศไทย

สถิติอุบัติเหตุช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2561

จำนวนอุบัติเหตุ 3,724	จำนวนผู้เสียชีวิต 418	จำนวนผู้บาดเจ็บ 3,897
อุบัติเหตุสูงสุด 3 ลำดับ	เสียชีวิตสูงสุด 3 ลำดับ	บาดเจ็บสูงสุด 3 ลำดับ
จังหวัด สกล	จังหวัด จำนวน	จังหวัด จำนวน
จังหวัดเชียงใหม่ 133	จังหวัดนครราชสีมา 20	จังหวัดเชียงใหม่ 142
จังหวัดนครราชสีมา 120	จังหวัดขอนแก่น 13	จังหวัดนครราชสีมา 124
จังหวัดพิษณุโลก 106	จังหวัดสกลบุรี 12	จังหวัดพิษณุโลก 107
	จังหวัดขอนแก่น 12	

แหล่งที่มาของข้อมูล: ปก. <https://goo.gl/99Gkbw>

ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน ด้านการแพทย์และสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (ข้อมูลจากจังหวัดที่ติดอยู่ในวงสีแดง)
เทศกาล สงกรานต์ 2561 ระหว่างวันที่ 11 เม.ย. 2561 ถึง 17 เม.ย. 2561
ข้อมูลทั่วประเทศ

รายงาน วันที่ 18 เมษายน 2561 เวลา 10.00 น. / วันจันทร์

วัน/เดือน/ปี	รวม	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	EWS		Alert		Action		Response		Recovery	
				จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%		
11 เม.ย. 2561	3,724	418	3,897	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
12 เม.ย. 2561	1,010	133	1,143	27.1	31.8	27.1	31.8	27.1	31.8	27.1	31.8	27.1	31.8
13 เม.ย. 2561	1,060	120	1,180	28.5	28.7	28.5	28.7	28.5	28.7	28.5	28.7	28.5	28.7
14 เม.ย. 2561	1,070	106	1,176	28.7	25.5	28.7	25.5	28.7	25.5	28.7	25.5	28.7	25.5
15 เม.ย. 2561	2,070	207	2,277	55.6	49.5	55.6	49.5	55.6	49.5	55.6	49.5	55.6	49.5
16 เม.ย. 2561	1,070	107	1,177	28.7	25.8	28.7	25.8	28.7	25.8	28.7	25.8	28.7	25.8
17 เม.ย. 2561	1,060	106	1,160	28.5	25.5	28.5	25.5	28.5	25.5	28.5	25.5	28.5	25.5
รวม	3,724	418	3,897	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

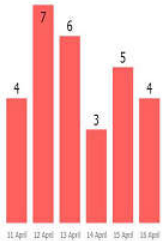
แหล่งที่มาของข้อมูล: กองสาธารณสุขและสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข
<http://healthdata.moph.go.th>

เขตสุขภาพที่ 7

จำนวนอุบัติเหต **212** จำนวนผู้บาดเจ็บ **241**

จำนวนเสียชีวิต **29**

แหล่งที่มาของข้อมูล: ปก. <https://goo.gl/99GkwB>

อำเภอ	จำนวนครั้ง
1. เมืองร้อยเอ็ด	12
2. เมืองกาฬสินธุ์	11
3. พนมไพร	11
4. สุราษฎร์ธานี	11
5. ชุมพร	10
6. นนทบุรี	10
7. เสลภูมิ	9
8. พน	8
9. โครพนธ์	7
10. เมืองขอนแก่น	6

ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์บัญชาการป้องกันและควบคุมโรคภัยพิบัติ
ศูนย์ปฏิบัติการโรคติดต่อ (ศูนย์ปฏิบัติการโรคติดต่อ) โขง
เลขที่ถนนสุขุมวิท 2591 แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10110
ข้อมูล ณ วันที่ 11 เม.ย. 2561 เวลา 17:00 น.

วันที่ 11 เมษายน 2561 เวลา 18:00 น.
2,158 **31**

ชนิดโรค	จำนวน	เสียชีวิต	ป่วย	หาย	เสียชีวิต	ป่วย	หาย	เสียชีวิต	ป่วย	หาย
1. ไข้หวัดใหญ่	227	1	1,867	202	100	2,157	27	22	7	1,137
2. ไข้หวัด	388	67	4	2,289	184	4,224	28	1,934	11	1,832
3. ไข้หวัดใหญ่	448	69	4	3,044	445	3,633	14	31	24	1,658
4. ไข้หวัด	274	88	4	2,264	179	4,236	78	1,123	18	1,159
5. ไข้หวัด	240	37	38	4	1,317	201	112	77	33	2,039
6. ไข้หวัด	294	278	66	31	3,327	279	181	167	8	2,558
7. ไข้หวัด	240	278	66	31	3,327	279	181	167	8	2,558
8. ไข้หวัด	240	278	66	31	3,327	279	181	167	8	2,558
9. ไข้หวัด	240	278	66	31	3,327	279	181	167	8	2,558
10. ไข้หวัด	240	278	66	31	3,327	279	181	167	8	2,558

แหล่งที่มาของข้อมูล กองสาธารณสุขและป้องกัน กระทรวงสาธารณสุข <http://healthdata.moph.go.th>

แหล่งที่มาของข้อมูล กองสาธารณสุขและป้องกัน กระทรวงสาธารณสุข <http://healthdata.moph.go.th>

จำนวนการดำเนินการตรวจเดือนตรวจจับ การบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ.ควบคุมการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551

สถานที่/ร้านค้า ที่ได้ดำเนินการตรวจเดือน	จำนวนสถานที่ที่ดำเนินการตรวจ/เดือน (แบ่ง) ข้อมูลสะสม 11-17 เมษายน 2561
1. ปีนัง	7
2. ร้านสะดวกซื้อ	9
3. สภาชุมชนสง/สภาปริกไฟ	5
4. ร้านอาหาร	9
5. ร้านขายของชำ	75
6. นมรถโดยสาร	5
7. ลานเบียร์	1
8. สวนสาธารณะ	3
9. อื่น ๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยว/ร้านค้า	10
รวม	124

ข้อหาความผิด	ข้อมูลสะสม 11-17 เมษายน 2561	
	จำนวนการกระทำ ความผิด	จำนวนที่ดำเนินคดี
1. ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ห้ามขาย	0	0
2. ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาห้ามขาย	1	0
3. ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี	0	0
4. การขายโดยไม่มีใบอนุญาต	6	0
5. การโฆษณาส่งเสริมการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2	0
6. การขายด้วยวิธีห้ามขาย ลด แลก แจก แถม	2	0
7. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ห้ามดื่ม	0	0
8. อื่นๆ เช่น เหย้าขาย	0	0
รวม	11	0

สิ่งที่พบและข้อเสนอแนะจากการสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่

ด้านชุมชน

- มีการเตรียมความพร้อมตามองค์ประกอบของด่าน ตามหลัก 3 ด. ได้ดีหลายพื้นที่
- เจ้าหน้าที่ประจำด่านมีความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่และมีการรายงานข้อมูลด่านประจำวันทุกวัน
- อสม. และเจ้าหน้าที่อาสา มีความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างง่าย
- ประชาชนยังให้ความสำคัญน้อยต่อการสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ในหมู่บ้าน/ชุมชน

ปัญหาที่พบ อุบัติเหตุที่เกิดส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ที่สัญจรผ่านด่าน มีประเด็นการดื่มสุราแล้วขับ / พบการขับขี่จักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัยจำนวนมาก

ร้านค้าหรือสถานบริการ มีป้ายติดโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/จำหน่ายตามเวลาที่อนุญาต/ ไม่มีใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/ ขายแบบเร่ (ผิดพรบ.)